

רבי חיים ויטאל ז"ל

שער הגלגולים

הקדמה א

ונתחיל מ"ש חז"ל כי חמשה שמות יש לנפש, וזה סדרם ממטה למעלה, נפ"ש, רו"ח, נשמ"ה, חי"ה, יחיד"ה. ואין ספק כי לא נפל קריאת השמות הנזכרות, במקרה ובהזדמן. אמנם דע, כי האדם עצמו, הוא הרוחניות אשר בתוך גוף, והגוף הוא לבוש האדם, ואיננו האדם עצמו. וכמש"ה על בשר אדם לא ייסך, וכנזכר בזוהר פרשת בראשית דף כ' ע"ב. ונודע כי האדם מקשר כל ד' עולמות אבי"ע, ולכן בהכרח הוא שיהיו בו חלקים מכל הארבעה עולמות, ואלו החלקים כל חלק מהם, נקרא בשם אחד מן החמשה שמות הנז' שהם ברנח"י כמו שיתבאר. ולא ברגע אחד זוכה לקחת כלם, רק כפי זכיותיו. ובתחלה נוטל חלק אחד הגרוע שבכלם, והוא הנקרא נפש. ואח"כ אם יזכה יותר, יקח גם את הרוח. וכמבואר בכמה מקומות בספר הזוהר, מהם בפרשת ויחי, ומהם בפרשת תרומה, ובפרט בריש פרשת משפטים דף צ"ד ע"ב, וז"ל, ת"ח, בר נש כד אתייליד, יהבין ליה נפש וכו'. ואחר שנתבאר זה, צריך שנודיעך עתה קצת הקדמות בענין דרוש הנזכר:

ענין נר"ן וכו', וחלוקא דרבנן, נתבאר עניינם באורך בש"ד, שער הפסוקים בפסוק ומעיל קטן תעשה לו אמו (שמואל א' ב'). וגם נתבאר בש"ה שער המצות, בפרשת ויחי בדיני האבילות ע"ש, ועוד נחדש:

דע, כי כל הנפשות הם מעולם העשיה בלבד, וכל הרוחות הם מעולם היצירה, וכל הנשמות הם מעולם הבריאה. אמנם רוב בני אדם, אין להם כל החמשה חלקים, הנקראים נר"ן וכו', רק חלק הנפש בלבד, אשר היא מן העשיה. אבל גם בזה יש מדרגות רבות, והוא, כי הנה העשיה עצמה, נחלקת לחמשה פרצופים, הנקראים - א"א, ואו"א, וזו"ן. והנה האדם טרם שיזכה להשיג רוחו, אשר מעולם היצירה, צריך שיהיה שלם בכל חמשה פרצופי נפש העשיה:

ואע"פ שנודע, שיש מי שנפשו מן מלכות דעשיה, ויש מן יסוד דעשיה וכו', עכ"ז צריך שיתקן כל איש ואיש כל כללות עולם העשיה, ואח"כ יוכל לקבל רוחו אשר מן היצירה, לפי שהיצירה גדול מכל העשיה כלה. וכן עד"ז כדי להשיג נשמתו אשר מן הבריאה, צריך שיתקן האדם כל חלקי רוחו בכל היצירה, ואח"כ יוכל לקבל נשמתו אשר מן הבריאה, ולא יספיק לו כאשר יתקן מקום פרטי, שבו נאחז שרש נשמתו, רק צריך שיתקן כנזכר, עד שיהיה ראוי אל כל העשיה, ואז ישיג רוח היצירה. ועד"ז בשאר העולמות. פירוש הדברים, שיעסוק בתורה ובמצות, אשר היא כפי ערך העשיה כלה, ולא יספיק כפי פרטיות מקום אחיזת נפשו, והרי זה בבחי' קיום התורה והמצות:

יותר, אז ישאר רוחו הראשון שם במקום שרשו, ויקנה רוח שני יותר עליון מלמעלה, ואין צריך להעלות את רוחו הראשון למעלה, כי אין שם פחד:

וז"ס פסוק (שמואל ב' י"ד) ולא ישא אלהים נפש וחשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח וגו'. כי כל המחשבות אשר הוא חושב, הוא לבחי' הנפש בלבד, יען היא בעשיה, ויש פחד אולי ידח ממנו נדח, בשביל הקליפות אשר שם. ואמנם התקון אשר הוא עושה אל הנפש מפחד הנזכר הוא, כי לא ישא אלהים נפש. פירוש כי אין השי"ת נושא ומגביה לאדם, לתת לו נפש אחרת יותר מעולה ממה שהוא שרשו, לפי שאם היה עושה כן, היה צריך שתשאר נפשו הראשונה למטה במקומה, והיתה נדחת נדח בקליפות אשר שם, ולכן איננו נותן לו נפש אחרת יותר נשואה וגבוהה, רק הנפש הראשונה לבדה, היא עצמה העולה למעלה כפי מעשיו, עד כתר דעשיה, ואין לו נפש אחרת זולתה. משא"כ ביצירה ושאר העולמות, כי רוחו או נשמתו וכו' נשאר למטה במקום שרשו, ומרויח רוח אחר יותר עליון, כפי תקון מעשיו כנזכר. וז"ס הקדמה נודעת, כי כל אדם יכול להיות כמרע"ה, אם ירצה לזכך מעשיו, לפי שיכול לקחת לו רוח אחר יותר גבוה, עד רום היצירה, וכן נשמה מרום הבריאה וכו':

גם בזה תבין ענין המפורסם בדברי רז"ל, כי רוחיהון דצדיקייא או נשמתיהון, באים ומתעברים באדם, בסוד הנקרא עיבור, לסייעו בעבודת השי"ת, וכמ"ש במדרש הנעלם מכתובת יד, על הבא ליטהר מסייעים אותו, ר' נתן אומר נשמתם של צדיקים, באות ומסייעים אותו. וכמ"ש בהקדמה פרשת בראשית בספר הזוהר, על רב המנונא סבא, שבא אצל ר"א ורבי אבא, כדמות טעין חמרי וכו':

והנה אין ספק, כי רוחיהון ונשמתיהון דצדיקים, הם גנוזות וצרורות בצרור החיים, כל אחד במקום שרשו הראוי לו, את ה' אלהיהם ואינם יורדים ממקומם כלל. אבל אותם הרוחין הראשונים שנשארו למטה, בכל בחינה ומדרגה שביצירה, ולא עלו עד למעלה כנזכר, הם היורדים ומתעברים באדם, לסייעו כנזכר, והרוח העיקרי היותר עליון מכולם שקנה ע"י מעשיו, הוא הצרור לעד בצרור החיים, ואינו זו משם, וכן עד"ז בנשמה וח"י:

עוד יש טעם שני אל מש"ל כענין החלוק שיש בין העשיה אל שאר העולמות, והוא, כי נודע כי כל העולמות הם כללות י"ס בלבד, והנה העשיה כלה איננה רק ספירה אחת לבדה, והיא ספירת המלכות. ולכן הנפש אשר משם, יכולה לעלות היא עצמה עד הכתר דעשיה, כי הכל ספירה אחת, אבל היצירה היא בחינת ששה ספירות חג"ת נה"י כנודע, והם בחינות נפרדות זו מזו, ולכן מי ששרשו ממלכות דיצירה, אע"פ שנתקן, אין יכול לעלות ולהכלל ולעמוד למעלה בימוד דיצירה, ולכן צריך שישאר למטה, ויקנה רוח חדש מן היסוד דיצירה, אם ירצה לעלות שם, ע"י מעשיו הטובים. וכן עד"ז בשאר שש קצוות שביצירה כנזכר:

דע, כי כמו שנתבאר אצלינו, שבכל עולם ועולם יש חמשה פרצופים, א"א, ואו"א, וזו"ן. כך יש כנגדם חמשה בת' בנשמות האדם, והם בסדר זה ממטה למעלה, נרנת"י. והנה הנפש ההיא, מנוקבא דז"א. והרוח, מז"א, והנשמה, מאימא. וחיה, מאבא, שהוא חכמה, כי שם מקום החיים, כנודע בסוד והחכמה תחיה בעליה. והיחידה, מא"א, הנקרא כתר, לפי שהוא יחיד ומיוחד, מכל שאר הספירות, שאין לו נקבה, כנודע מפסוק ראו עתה כי אני אני הוא, הנדרש בסה"ז פרשת בראשית:

ודע, כי אחר שהאדם זכה ליקח נר"ן, ואח"כ פגם בהם ע"י חטאו, ולכן יצטרך לחזור בגלגול לתקן את אשר עוות, הנה בחזרתו לבא בגלגול, ותבא בו הנפש, אע"פ שתקן את הנפש הזאת, אין הרוח שלו נכנס ובא אצלו, לפי שהרוח הוא פגום, ואיך ישרה וינוח על הנפש הנתקנת, ולכן הרוח ההוא יבא בגלגול באדם אחד, מורכב על נפש הגר. וכן הנשמה באופן זה. והנפש שנתקנה לגמרי, תבא לו רוח אחד מתוקן, של איזה צדיק שנתדמה אליו במעשיו הטובים בפרטם כיוצא בהם, והוא אליו תמורת רוחו של עצמו ממש. וכן עד"ז אם תקן גם

בסוד היבום, למי שמת לסבת שאר עבירות שבתורה שבא בגלגול כפי ההזדמן, ולא על ידי יבום. והנה גם כל הפרטים הנז', נוהגים ברוח ונשמה, ע"ד מה שביארנו בענין נצוצי הנפש:

עוד יש חלוק אחר, בין היבום אל הגלגול, והוא, מה שנתבאר אצלנו בתחלת הדרוש הזה, כי הנה המתגלגל בסוד יבום, כיון שגופו הראשון נחשב כלא היה כלל כנזכר, אשר לסבה זו תבא הנפש בגלגול בכללות חלקיה כנזכר, ונמצא כי זהו בנין חדש ממש, ולכן יתגלגלו עמה גם הרוח והנשמה שלשתם ביחד, אמנם לא בפעם אחת, רק כאשר יזכה ויעשה מצות הראויות אל הרוח, יכנס בו הרוח. וכן בענין הנשמה. כדוגמת מה שביארנו למעלה בתחלת כל הדרוש, בענין תחילת ביאת האדם בעה"ז, בהיותו חדש ממש, אשר עליו נזכר בסבא דמשפטים זכה יתיר, יהבין ליה רוחא וכו', זכה יתיר, יהבין ליה נשמתא וכו'. משא"כ במגולגל, כמו שיתבאר. ולכן גם הבא בסוד היבום, שהוה דומה לבנין חדש, יכול להשיג שלשתם נר"ן יחד בפעם ההיא כפי מעשיו כנזכר:

וז"ס פסוק אם ישים אליו לבו רוחו ונשמתו אליו יאסוף, הנדרש בענין הבא בסוד היבום, בסבא דמשפטים. וביאורו הוא כאמור, כי כמו שיש כח ביד היבם, להחזיר חלק הנפש של אביו בעה"ז ע"י היבום, כן יש כח ביבום ההוא, להחזיר ולאסוף אליו כל הנפש ההיא, גם את רוחו ונשמתו יחד. אבל ע"י מעשים טובים, כמש"ה אם ישים אליו לבו:

אמנם הגלגול שלא ע"י יבום, אין כח בהם להמשיך שלשתם, רק אחד לאחד בלבד כנז"ל, כי בתחלה תתגלגל הנפש לבדה, עד אשר תתקן לגמרי וימות. אח"כ יתגלגל הרוח לבדו בגוף אחר עד שיתקן, ואמנם גם הנפש מתגלגלת עמו, אלא שהוא בסוד עבור בלבד, כיון שהיא מתוקנת, ואינה באה עמו אלא לעזרו להיטיב אליו, ולא להרע, ולכן לוקחת חלק במעשה הרוח הטובים, ולא ברעים ממש, ע"ד מש"ל בענין הנפש בעצמה, המתגלגלת כלה עם חלק אחד פרטיי שלה, ויושבת עמו בסוד עבור וכו'. וגם בזה יתבאר, איך יש סוף אל גלגולי הנפש, ויכולה להתקן, כיון שאין לה חלק בעבירות הרוח כנזכר. ואח"כ ימות, ואח"כ תתגלגל הנשמה לתקן עצמה, ואז הנפש והרוח באים בו עמו בסוד עבור לבד כנזכר, עד שתזדכך. ואז אין עוד צורך לאיש ההוא להתגלגל בעה"ז כלל לצורך עצמו, אמנם אפשר שיבא בסוד עבור בעה"ז, בעוד אדם אחר בחיים, לסייעו ולזכותו, וליטול חלק עמו, כנז"ל באורך:

ועתה נבאר מה שידענו למעלה בתחלת הדרוש לבאר, והוא, כי גם בסוד הגלגול, בדוחק גדול אפשר, שיזכה החדשה קצת להשיג שלשתם ביחד, נר"ן בפעם אחד, בגוף אחד, ולא יצטרך לגלגולים רבים, וישלים תקון שלשתם בגלגול אחד לבדו. והענין הוא, כי הנה כאשר נתגלגל הנפש לבדה בתחלה, אם נתקנה בתכלית הזכוך לגמרי, והנה אז אין הרוח יכול לבא עמה כנז"ל לפי שהיא שלימה, והוא חסר התקון, אמנם יש לו תקנה אחת, כיון שנתקן הנפש לגמרי כנז"ל, והוא, כאשר האדם ישן בלילה, ואז מפקיד נפשו בידו יתברך כנודע, אפשר שתשאר נפשו למעלה דבוקה בבאר העליון, בסוד מיינ נוקבים, כמבואר אצלנו בשער התפלה בשכיבת הלילה וע"ש, וכאשר יעור משנתו בבקר, יכנס בו הרוח לבדו, והרי זה כאלו נתגלגל ממש פעם אחרת בגוף אחר, והולך ונתקן עד שיושלם לגמרי, ואז יכולה הנפש לחזור בגוף כבראשונה, כיון ששניהם נתקנים, ויתלבש הרוח בנפש, ותהיה הנפש מרכבה אליו. ואח"כ אם יזדכך הרוח לגמרי, אפשר כי גם יצאו הנפש והרוח בלילה בעת השינה בסוד פקדון כנזכר, וישארו שם למעלה, ואז בבקר בהקיצו משנתו, תכנס בו הנשמה, ותתקן בו. ואחרי שנשלם תקונה יחזרו לבא הנפש והרוח המתוקנים, ויתחברו שלשתם יחד בגוף הזה, ויעשה זה מרכבה לזה כנודע, ולא יצטרך עוד לגלגולים אחרים:

והנה ענין התקון הזה, נרמז בפסוק נפשי אויטיך בלילה אף רוחי בקרבי אשחרך. פירוש, כי הנה בחי' הנפש שלי, כאשר נזדככה בתכלית הזכוך, עד שתוכל להתדבק עמך, בסוד ולדבקה בו, אז אויטיך ונשתוקקתי מאד לדבקה בך, וענין תאוה וחשק הזה, הוא בלילה,

בעת פקדון הנפשות, שעולות שם בסוד מיין נוקבים, לעורר זווג עליון. ומכח תאוה זו, כיון שהיא מזוככת, ויכולה להתדבק שם דבוק גמור, נשאר שם, ואינה יורדת. וכאשר הגיע השחר, עת ירידת הנפשות, היא אינה יורדת, אלא רוחי ירד ונכנס בקרבי אז בשחר. ולכן לא אשחרך בבחי' נפשי, אלא בבחי' רוחי הנכנס אז בקרבי להתקן כנזכר. ולכן ר"ת של תיבות 'בלילה' אף 'רוחי', הוא באר, לרמוז אל הנז"ל, כי נפשי איתך לעלות אל בא"ר העליון כנזכר. ואמנם האדם היודע בעצמו שהשלים בחי' נפשו, נכון הוא לו שיאמר פסוק זה, של נפשי איתך בלילה וגו', בכל הכונה הנז"ל, כשישכב על מטתו, ועי"כ ישיג אל סוד הרוח, וכן אל הנשמה, ולא יצטרך עוד לגלגולים אחרים, והבן זה הסוד הנעלם, והזהר בו. ואמנם מה שאנו אומרים פסוק בידך אפקיד רוחי וגו', איננו מועיל אל הנזכר, כי אין כונתנו בו רק שיעלו נפשותינו בבחי' פקדון לבד, ויחזרו לירד בבקר. אבל פסוק נפשי איתך, הוא להשאיר הנפש למעלה, ולהוריד הרוח או הנשמה כנז"ל. (הגהה - אמר שמואל, ענין זה, של פסוק נפשי איתך נתבאר בש"ו שער הכונות ע"ש (לקמן הקדמה ו' אופן אחר):

הקדמה ד

בענין הגלגול, ויבאר בו ענין גלגול כפול מה ענינו, וז"ל, עוד יש שני חלוקים אחרים בענין הגלגול לבדו, האחד הוא, כי מי שבפעם אחד החדשה שבא בעה"ז, זכה והשיג נר"ן, ואח"כ חטא ופגם אותם, הנה האיש הזה כאשר יחזור להתגלגל לתקן, לא יוכל להשיג בגלגול ההוא נר"ן ביחד, אם לא ע"ד התקנה שנתבארה לעיל, (בדף הקודם) שיאמר בשכבו על מטתו, פסוק נפשי איתך בלילה וכו'. והשני הוא, כ. מי שבפעם ראשונה החדשה, לא זכה אלא אל הנפש בלבד, וחטא ופגם אותה, הנה כשיתגלגל, יוכל להשיג נר"ן בגלגול ההוא עצמו, כיון שמתחלה לא נפגמו הרוח והנשמה, יכולים עתה לבא עם הנפש אחר שנתקנה, כאלו היה בפעם א' החדשה, שנאמר בה אז זכה יתיר וכו' כנז"ל, משא"כ כאשר בתחילה באו כלם ונפגמו כלם, כי אז איך תהיה נפש המתוקנת מרכבה אל הרוח הנפגם, וכן בענין הנשמה. ואמנם כאשר לא פגם בראשונה רק את הנפש, יכולים לבא שלשתם אח"כ בגלגול כנזכר:

ונלע"ד, כי כל בחי' תקון, ר"ל קיום המצות התלויות באיברי הנפש, ובחי' פגם, היא עשיית עבירות של מל"ת. ונודע, כי השלמת כניסת הנפש בגוף, שהוא הנקרא תקון נפש, אינו אלא ע"י קיום המצות. אמנם העבירות פוגמים הנפש, ואינם מחסרות נצוצותיה מליכנס, אבל יש ב' חלוקים אחרים בענין זה, והוא, כי הנה אם בפעם א', אשר לא השיג אלא נפש, אם לא זכה לתקן אותה כלה ומת, הנה כיון שהגוף הזה הא' לא השלים לתקן את כל בחי' הנפש, לכן בעת תחית המתים, אין לו לגוף הא', אלא אותו החלק הפרטי אשר תקן הוא בחיים, ולכן כשמתגלגלת הנפש הזאת בגוף אחר להשלים תקונה, יכול להשיג נר"ן, ואז בחי' החלקים של הנפש שנתקנו בגוף הזה השני, עם כל כללות הרוח עם הנשמה, הם לזה הגוף הב' בזמן התחיה, באופן כי אין לגוף הא' שום חלק ברוח ובנשמה, אבל חולק עם הב' במקצת הנפש, כפי החלקים אשר תקן ממנה, ושאר חלקיה הם לשני. וזהו ע"ד הנז"ל בסבא דמשפטים, בענין היבום, כי הגוף הא' דלא אצלח בפריה ורבייה, אינו זוכה רק לנצוץ פרטי של הנפש ההיא, והוא אותו הנצוץ דשבק באנתתיה בביאה א', ושארית חלקי הנפש עם הרוח והנשמה, הם לגוף השני. וז"ס מ"ש בזהר בפרשת חיי שרה דף קל"א ע"א, דהנהו גופין דלא אצלחו להו כלא הו, והדבר הזה מתמיה, כי אין לך אדם מישראל שאינו מלא מצות כרמון, ולמה יתבטל לגמרי בזמן התחיה, אבל רמז אל האמור, כי הנה עיקר התענוג העתיד לבא, הוא לבחי' הרוח והנשמה, והגוף הא' שאין בו אפילו נפש שלימה, רק נצוץ פרטי, ההוא רוחא דשבק באנתתיה וכו', נמצא כי אין לו תענוג, ובערך זה הוי כלא הוי. אבל אם זה הגוף הא', זכה לתקן את כל הנפש, אלא שאח"כ חזר ופגם בה, הנה כאשר חוזרת להתגלגל הנפש ההיא עם הרוח והנשמה בגוף הב' כנזכר, הם מתגלגלים בהתחברות נצוץ נפש אחרת, כדי שתסייעם במצות, וזה נקרא גלגול כפול, וזכור ענין זה. ואח"כ בעת

ובזה יתורצו ב' מאמרים החולקים יחד, כי המאמר הנזכר בתחלת פרשת משפטים דף צ"ד ע"ב, וז"ל, ת"ח, בר נש כד אתיליד, יהבין ליה נפשא ~כו', זכה יתיר וכו', שהדבר תלוי כפי מעשיו, ולא במספר השנים. מדבר בנשמות של מדרגה השנית, שהיו כלולים בקין והבל, הנקראות חדשות בצד מה. והמאמר הנזכר בסבא דמשפטים דף צ"ח ע"א, נראה שהדבר תלוי במספר השנים, דקאמר כד זכה ליומא דתליסר שנין, אתמר עליה אני היום ילדתיך, ויהבין ליה רוחא. וכד זכה לשנת הכ', יהבין ליה נשמתא, וכדין כתיב עליה כי בן הייתי לאבי וכו'. מדבר במדרגה הראשונה, שהם הנשמות החדשות לגמרי, שמעולם לא נכללו בנשמת אדה"ר:

המדרגה השלישית, והם הנשמות שנפלו בקליפות, אחר שחטא אדה"ר, אשר מהם היתה נשמת שת בן אדם וזולתו, אשר אלו נקראים נשמות ישנות בכל הבחי' הנה הם גרועים מכולם, לפי שכיון שנשרו מן אדם, נפרדו לנצוצות ולחלקים רבים מחמת חטאו של אדם, ולכן באותו הפעם שהיו באדם, היו נקראות ישנות מגלגול אחר בלבד, וכאשר תבא איזו נשמה מהם מאז ואילך בפעם א' בגוף איזה איש וימות, נקרא מגולגל מב' פעמים, וכן כיוצא בזה משם ואילך. ולכן כאשר תבא איזו נשמה ממדרגה הזאת, בגוף איזה אדם, בפעם ראשונה, אין בהם יכולת לתקן, רק חלק אחד בכל גלגול וגלגול, כי הנה בתחלה תבא חלק הנפש להתקן, כיצד, הרי שהיתה הנפש הזאת ממלכות נוקבא דעשיה, צריך שתתקן עד תשלום כתר דעשיה, וכשישלים תקונה זה, ימות האיש הזה, ויבא אח"כ הרוח שלו בגוף שני, ובהשתלם תקונו, ימות גם הוא. ואח"כ תבא הנשמה בגוף שלישי, ובהשלים תקונה, ימות גם הוא. וכבר נתבאר לעיל, כי כשיבוא הרוח להתקן, הנה הוא בא מורכב ומתלבש בנפש הגר. וכן עד"ז הנשמה גם היא. ואמנם אם כאשר תבא הנפש שבתחילה לא תשלים תקונה, צריכה להתגלגל עוד כמה פעמים, עד שתשלים תקונה לבדה. ואח"כ יבא הרוח בגוף אחר ע"י נפש הגר, ויתגלגל לבדו כמה פעמים, עד שישתלם. ואח"כ תבא הנשמה לבדה בגוף אחר, ותתגלגל אם יצטרך כמה פעמים עד שתשתלם כנז"ל:

גם צריך שתדע, כי אף שתיקן הנפש והרוח והנשמה, ואח"כ חטא ופגם בהם, והוצרך להתגלגל, יארע לו ע"ד הנזכר ג"כ, כי לא יוכל לתקן בכל פעם רק הנפש לבדה, או הרוח לבדו, או הנשמה לבדה, ע"ד הנז"ל. אמנם אם תקן נר"ן וכו', עד רום האצילות וכיוצא בזה, והוצרך להתגלגל לסבת תקון זולתו ולא לעצמו, כי לא חטא ולא פגם, הנה איש כזה יכול ליקח עתה בגלגול הזה, כל מה שהיה לו בתחלה בבת אחת, אפילו בקטנותו. וז"ס ענין בריה דר' המנונא סבא, הנזכר בפרשת בלק, ושאר הינוקי הנזכרים בזוהר, שהיו מופלאים במעשיהם וחכמתם. והטעם הוא, לפי שהיו שלמים בחלקיהם נר"ן וכו', בכל מה שהיה להם בתחלה קודם גלגולם זה. ואני חיים הכותב מסופק, אם גם כשיבוא להתגלגל לצורך עצמו, לא לתקן פגם חטא, אלא להשלים חסרון, מה יהיה דינו:

ונבאר עתה, ענין החלוקים שיש בין המדרגה הב', למדרגה השלישית הזאת, והוא, כי המדרגה הב' של הנצוצות של קין והבל, אי אפשר אל הרוח שלהם לצאת מעמקי הקליפות, עד שישתלם תקון נפשם, ואחר כך יצא. וכיון שכן, נמצא שאין תקון אל הרוח שלו ע"י איש זולתו, אלא ע"י עצמו. ולכן או ימות האיש הזה, ורוחו עם נפשו יבא אח"כ בגוף אחד כנז"ל. או אפשר שהוא בעצמו ע"י הכוונת הנז"ל, בסוד נפשי אויתך בלילה, אחר תקון תשלום הנפש, תצא, ויבא בו הרוח לבדו להתקן כנז"ל. וכן הענין הזה בנשמה. אבל הנצוצות המדרגה השלישית יש להם כח באופן אחר, והוא, כי אף שאינם יכולים להשיג בבת אחת כל חלקיהם, הנה יש להם תיקון על ידי כונתם בעת נפילת אפים בתפלה, להוציא את הרוח שלהם מעמקי הקליפות, אע"פ שלא השלים תקון הנפש, בסוד עליית מיין נוקבין בפסוק אליך ה' נפשי אשא וכו'. ויבא הרוח שלו בחיים חייתו בגוף איזה איש אחר שיולד, מורכב בנפש הגר. ואם יזכה יותר אפשר שימשיכנה בבנו עצמו הנולד לו. וצריך שתדע, כי לא שייך תיקון אל הרוח לבדו, כי יכול לצאת מן הקליפה ע"י כונת נפילת אפים, קודם תקון תשלום הנפש. אבל הנשמה אינה יוצאה בשום אופן מעמקי הקליפות, עד שיושלם תקון

הנפש והרוח, וימותו האנשים ההם בעלי הנפש והרוח האלו, ואח"כ תצא הנשמה ותבא בגלגול להתקן:

ונחזור לבאר ענין הרוח והנפש כנזכר, כי הנה אעפ"י שיכולים לבא שניהם בעולם, בשני גופים מחולקים, ע"י כונת נפילת אפים, ויתוקנו שניהם, עכ"ז עומדים בשקול גדול האנשים האלה ובכף מאזנים, איזה מהם ינצח לחבירו, כי אם האיש ההוא שלקח הרוב, השלים תקונו קודם שהאחר תקן את הנפש, נמצא שבעל הרוח הוא העיקר, ולכן בזמן תחית המתים, יכנסו הרוח והנפש שניהם בגוף בעל הרוח. אבל אם בעל הנפש השלים תקונו בתחלה, איני זוכר מה ששמעתי בו. והנלע"ד ששמעתי, כי שניהם יכנסו בגוף בעל הנפש בתחית המתים, כי הוא העיקרי:

עוד יש חלוק שקול גדול, אל האיש ההוא שלקח הרוח הזה, שיצא ע"י נפילת אפים טרם תשלום תקון הנפש כנזכר, והוא, כי אם האיש ההוא יזכה במעשיו, יוכל להמשיך כל הטוב של הרוח ההוא אליו, וישאר האחד כלו רע. וז"ס פסוק יגמר נא רע רשעים ותכונן צדיק. כי מי שהרשיע מעשיו, גומר ליקח כל הרע אליו. וזה אומר, יגמור נא רע רשעים, ואז כל הטוב לוקחו הצדיק ההוא שמזכה מעשיו, ועי"כ נגמר ומתכונן לגמרי, וזהו ותכונן צדיק, כנודע כי האדם מעורב טוב ורע, טהרה בקליפה ולפעמים מעוטו טוב ורובו רע וכו', וצריך לזכך כל הרע שבו, עד שישאר טוב גמור:

אמר הכותב, כך שמעתי דברים אלו מפי מורי ז"ל, ואיני זוכר הבנתם היטב, אבל נ"ל באורם, כי אפשר שהרע אשר אל הנפש והרוח. שניהם ילכו יחד בגוף האיש הזה מהם, אשר הרשיע מעשיו. הטוב אשר בנפש והרוח, ילכו בגוף האיש המטהר מעשיו כנז"ל. ובוזה תבין מה היתה יראת דוד המלך ע"ה, באמרו רבים אומרים לנפשי אין ישועתה לו באלהים סלה. כי דבר זה מתמיה, שיאמרו גנות באיש הזה גדול כדוד המלך. ולהבין זה נדייק מש"ה, אין ישועתה לו, והל"ל אין ישועתה לה, ויחזור למלת נפשי הנזכרת בתחלה, אבל יובן עם הנזכר והוא זה, דע, כי דוד המלך ע"ה, היתה נפשו גבוהה עד מאד, אמנם ע"י חטאו של אדה"ר הקדום, מאז ירדה אל עמקי הקליפות בסטרא דנוקבא של הקליפה, וכאשר נולד דוד, היה פעם א' שיצא מן הקליפות, ולכן לא התחיל תקונו אלא מבחי' העשייה הנקראת נפש ובלבד לסבת היותו מגולגל ממדרגה השלישית כנז"ל. וז"ס הנזכר בסבא משפטים דף ק"ג ע"א, וגם בכמה מאמרים אחרים, כי דוד היה מסטרא דנוקבא ולא מדכורא, אלא בעולם המיתה הנקראת נוקבא, והבן זה:

ולכן אמרו שם אמאי איקרי עובד, דאעדד אילנא ותקין ליה. והוא, לפי שהיה טבוע בעמקי הקליפות דנוקבא. וכיון שכן, נמצא שאי אפשר לדוד שיקח אז, רק הנפש לבדה, ואז הרוח שלו יבא בחייו בגוף אחר שיוולד. וכיון שדוד חטא בבת שבע, ופגם בנפשו, הנה בעל הרוח שלו יזכה להשלים את רוחו בתחלה, טרם שדוד ישלים את הנפש, ועי"כ נמצא בו בתחית המתים, אין ישועתה לו לדוד שהוא הגוף, יען כי הגוף האחר בעל הרוח, יקח שניהם נפש ורוח, אבל אל הנפש עצמה אין לה נזק בזה, רק אל הגוף, ולזה אמר אין ישועתה לו, ולא אמר אין ישועתה לה. וזהו המשך לשון הפסוק רבים אומרים, לסבה שאין בי רק נפש, כלשון הזה שאין ישועתה לגופו של דוד בתחית המתים:

עוד יש פירוש אחר בפסוק הנזכר של יגמור נא רע רשעים הנזכר, כי לפעמים יארע שנפש האדם לא תכנס בו שלימה וגמורה, רק תהיה רובה טוב, ומעוטה רע. ואמנם מעוט הטוב שבה עם רוב הרע שבה, תכנס בגוף איש אחד, ואז שני האנשים האלה חברים, והאיש אשר רובו טוב, יש בו כח להמשיך כל חלק הטוב אליו, וכל חלק הרע נדחה אל האיש שרובו רע. ועל השני נאמר, יגמור נא רע רשעים. ועל הראשון נאמר, ותכונן צדיק, ע"ד הנז"ל בפירוש הא':

יותר פרטיי, והוא, כי תרי"ג שרשים גדולים, יתחלקו עד ס' רבוא שרשים קטנים ולא יותר, אבל פחות מזה אפשר להיות, וגם אינו מוכרח שכל שרש גדול, יתחלקו לחשבון שוה בשרש חבירו, כי הכל לפי הפגם. ויש שרש גדול שיתחלק לאלף שרשים קטנים, ויש למאה וכיוצא בזה. האמנם בבחינת כל התרי"ג שרשים גדולים ביחד, אי אפשר שיתחלקו ליותר מס' רבוא שרשים קטנים. ועד"ז בנצוצות התרי"ג שבכל שרש ושרש, מתרי"ג שרשים גדולים, כי כל נצוץ מהם יתחלק לכמה נצוצות. האמנם יש נצוץ גדול שיתחלק לאלף נצוצות קטנים, ויש למאה, וכיוצא בזה. האמנם כל תרי"ג הנצוצות הגדולים בכללותם יחד, אין מתחלקים ליותר מס' רבוא נצוצות קטנים:

עוד צריך שתדע, כי כמו שכל כללות תרי"ג שרשים גדולים דנוקבא דעשיה, הם נפרטים, כי תחלה יש נשמה אמת, אב לכל, והיא בדרך זה, כי תחלה יש נשמה אחת אב לכלם והוא אדה"ר כולל כלם, ואח"כ נכללות כלם בג' אבות, אברהם, יצחק, ויעקב. ואח"כ נכללות כלם לשנים עשר שבטים, ואחר כך נחלקים לע' נפש. ואח"כ אלו הע' נפש, נחלקים עד ס' רבוא נצוצות גדולים. כך כל שרש מהתרי"ג גדולים, נעשה פרצוף כולל תרי"ג, ויתחלק ע"ד הנזכר, עד ס' רבוא נצוצות קטנים. כיצד, הנה אדם היה כולל כל תרי"ג שרשים גדולים שבפרצוף שלם דנוקבא דעשיה, והנה אבר כתף השמאלי דאדה"ר, הוא שרש אחד גדול והוא פרצוף שלם מתחלק לע' שרשים קטנים ולא יותר. ואלו ע' שרשים כוללים כל תרי"ג איברים וגידיים שבזה הפרצוף, וכל אלו הע' שרשים קטנים נחלקים לס' רבוא נצוצות קטנים. ואמנם קין הוא כולל כל שרש הגדול הזה, הכולל הע' שרשים קטנים, מס' רבוא נצוצות קטנים, והוא כדמיון אדה"ר. ויש בשרש הגדול הזה שלשה אבות כוללים כלו, ואח"כ י"ב שבטים, ואח"כ ע' נפש, ואת"כ נחלקים לס' רבוא קטנים:

ועתה נבאר פרט הע' שרשים הקטנים. הנה נתבאר, שכלם יחד יתחלקו לס' רבוא נצוצים קטנים, אבל כל שרש מהם, אינו מוכרח שיהיה תשבון נצוצותיו בחברו אך הצד השוה שבהם הם כי כל שרש מהם יתחלק לתרי"ג נצוצות פנימיים ועיקריים, והם הת"ח אשר בשרש ההוא, ומהם מתפשטים סביבותיהם ענפים, והם בעלי בתים, ועמי הארץ, ובאלו אין מספר קבוע כנזכר וזה באורו, הנה אחד מן הע' שרשים קטנים שבאבר כתף השמאלי, הנקרא ע"ש קין, שכלם הם שרש אחד גדול אשר באדה"ר, הנה שרש א' מאלו הע', הוא אבר העקב שברגל השמאלי של הפרצוף הכולל כל שרש קין. ובזה השרש הקטן, יש בו תרי"ג נצוצות, שכלם ת"ח, וסביבותיהם מתפשטים כל שאר נצוצות נשמות בני אדם, בעלי מצוה, וסוחרים, ועמי הארץ, ולאלו אין מספר קבוע כנזכר, כי אין הכרח, רק שכל נצוצות שבעים השרשים הקטנים שבשרש אחד הגדול, לא יהיו יותר מס' רבוא נצוצות קטנים:

גם דע, כי כל אבר כלול, מבשר, וגידיים קטנים, ועצמות, ואין הגידיים שבאיברים מכלל השס"ה גידיים הגדולים, ונמצא כי התרי"ג נצוצות שבזה העקב, שהם נצוצות הת"ח, הם נחלקים בג' חלקים הנז', שהם, בשר, וגידיים, ועצמות. וכן עד"ז שאר נצוצות של בעלי מעשה וכו', כנז"ל, נחלקים בשלשה חלקים הנז', וסדר מעלתם הוא, בראשונה הבשר, ולמעלה ממנה הגידיים, ולמעלה משניהם הן העצמות, לבחי' המוח שבתוכם, ולא הם בעצמם. והרי נתבאר ענין פרצוף נוקבא דעשיה, כי כלו היה נכלל באדם, ומזה תקיש לכל שאר הפרטים עד אריך דאצילות:

ועתה נבאר, ענין אהיזת נשמת האדם בכל העולמות כלם. וכמ"ש ז"ל על פסוק איפה היית ביסדי ארץ. (איוב ל"ח) הנה מי שהיה נצוץ נשמות מין אחד, מהנצוצות הפרטיות שבאבר העקב שמאלי, שהוא שרש קטן א' מן הע' שרשים קטנים שבשרש הגדול, שהוא אבר כתף השמאלי של פרצוף אדה"ר, מבחי' נוקבא דעשיה, הנה גם יהיה נאחז במקום ההוא עצמו, בפרצוף ז"א דעשיה, ובפרצוף אימא דעשיה, עד רום המעלות, שהוא בעקב של רגל שמאלי, שהוא השרש הקטן האחד, מן הע' שרשים קטנים, שבשרש אחד גדול, שהוא אבר כתף השמאלי של א"א דאצילות. וכל אלו החלקים נקראים נשמה אחת. והאדם הזה, עולה ולוקח

ותבין לכל הגלגולים שבעולם, כי אין הראשונים ממש אותם המתגלגלים, אלא הם בחי' נצוצות שלהם שלא נתקנו בתחלה:

הקדמה טו

ובה יתבאר טעם, למה מצינו היות צדיקים גדולים, בני רשעים גמורים. וכמו שמצינו באברהם, שהיה בן תרז, כומר גדול, ועושה פסילים למכור לכל העולם ולהחטיאם. ובזה יתבאר, למה הקליפות מתאווים כ"כ להחטיא את האדם, עד כי גרמו להחריב בית המקדש, ולהגלות שכינתו יתברך בין הגוים, ולהכעיס את השי"ת אשר בראם. וסוד הענין דע, כי ע"י חטאו של אדה"ר, נפלו כל הנשמות לתוך עמקי הקליפות. והנה הקליפות הם שיורי הזוהמא והפסולת שנברר מן הקדושה במיתת המלכים של אדום, כמבואר אצלינו והקליפות האלו הם בעצמם, הנקראים בשם דרגא דמותא. אבל הקדושה, היא אלהים חיים ומלך עולם, ולכן הם רודפים אחר הקדושה הנקראת חיים, כדי ליזון ולהחיות ממנה. ובעוד שהקדושה בתוכה, הם חיים ונזונים ממנה. וכשאינן קדושה בתוכה, הם מתים, ואין להם חיות ושפע, ולכן הם טורחים אחר הקדושה, ומחטיאים את נשמת האדם הקדושה, כי אז גורמים אל הקדושה, ואל אותה הנשמה שתכנס ברשותם, והם חיים ונזונים על ידה. לפי שהנשמה הקדושה אי אפשר לה להכרת ממקום הקדושה, כי הבורא יתברך חשב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, אפילו נצוץ קטן של נשמה קדושה, וממקום קדושתו יתברך משפיע, וממשיך מזון אל אותם הנשמות שבתוך הקליפות ההם, ומאותו השפע נותנים גם הקליפות, ולכן רודפים להחטיא את האדם, כאחד הרודף וטורח אחר מזונותיו, ולא יבוזו לגנב כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב:

והנה כאשר נחרב בית המקדש, גלתה שכינה בין הקליפות, לפי שהנשמות שגלו ביניהם, אין בהם כח ויכולת לצאת מתוכם, כיון שנפגמו בחטאם. וע"כ שכינתו יתברך, אשר עליה נאמר כי ה' אלהיך אש אוכלה, נכנסת ביניהם כדי ללקט אותם נצוצות נשמות אטר בתוכם, ומבררת אותם ומעלה אותם למקום הקדושה, ומחדשם, ומורידם בעה"ז, בגופות האנשים. ובזה תבין היטב סוד גלות שכינה. ומיום שנחרב בית המקדש, זו מלאכתו יתברך, עד שיכלה מלאכתו ללקוט כל הנשמות שנפלו בין הקליפות של האדם הבליעל ונתערבו בו מראשו ועד רגליו, ועד שיגמר ללקט אפילו אותם שנפלו עד הרגלים, אין המשיח נגלה, ואין ישראל נגאלים. כמבואר אצלינו בזהר בפרשת פקודי וז"ל, כד מטו רגלין ברגלין, כדון כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא על הר הזיתים. ואמנם אין השכינה מלקטת אותם, אלא ע"י מעשה התחתונים ותפלותיהם, בסוד תנו עז לאלהים. וכפי גדר מעשה התחתונים, כך גדר הוצאות הנשמות והנצוצות ההם. ואלו כל ישראל היו שבים בתשובה גמורה, היה כת בשכינתו יתברך להוציא כל הנשמות משם ברגע אחד. אבל חטאתינו מתישים כחה, וכמש"ה צור ילדך תשי. וכאשר יכלו הנשמות מלצאת משם, אז גם שכינתו יתברך תצא משם, ויסתלק חיותם, וימותו הקליפות, והרשעה כלה בעשן תכלה, וז"ס פסוק בלע המות לנצח וגו'. ר"ל, שהקליפות הנקראות מות, יכלו ויבולעו ברגע אחד, מסבת הסתלקות שכינתו יתברך מתוכם. וכל נצוצות נשמות אשר ביניהם כנזכר:

ונחזור לענין, כי בהיות השכינה בתוכם, מוכרח הוא שיקבלו מזון ושפע וחיות, ואין השכינה גולה ביניהם, אלא לסבת הנשמות. ולכן כל מגמתם היא, להמשיך הנשמות בתוכם, ולעכבם שלא יצאו, כדי שיחיו ויתפרנסו על ידם. והנה כפי גדול ערך הנשמה, כך גודל ערך השפע הנמשך אליהם. ולכן בהיות איזו נשמה יקרת הערך, אינם מניחים אותה לצאת מתוכם, וכל מגמתם לטנפה ולטמאה ככל הבא מידם, כדי לעכבה אצלם תמיד. ולפעמים שהם מתייראים אולי איזה צדיק גדול יעשה איזה מצוה גדולה, ויהיה יכולת בידו להוציא אותה הנשמה מתוכם, ולהמשיכה בטפת זרעו בהזדווגו בקדושה עם אשתו, ולכן בראותם איזה רשע פגום בתכלית, טורחים הרבה ומקטריגים לפני השי"ת על הנשמה ההיא, להכניסה בטפת זרעו

ענין הנבראים. דע, כי ד' יסודות הם, וסימנם ארמ"ע, ר"ת, אש, רוח, מים, עפר. והם הם עצמם ארבע אותיות ההוי"ה, כמבואר בזוהר ריש פרשת וארא ומהארבעה יסודות אלו שהם רמוזים בארבע אותיות ההוי"ה, מהם נתהוו ונבראו כל הברואים שבע"ז. וכפי היסוד שנתגבר בנברא ההוא, על שאר היסודות, כך היה השנוי שמן הנברא ההוא אל זולתו, ואמנם ידעת, כי ד' אותיות ההוי"ה מצטרפים בי"ב צרופים, ועל ד"ז הולכים ומתרבים הצרופים, משונים זה מזה, ממדרגה אל מדרגה וממספר אל מספר, עד שהם מספר ס' רבוא צרופים, ע"י הנקודות שבהם כנודע. ומן הצרופים ששים רבוא הנזכר, יש בחינותיהם במספרם בארבע היסודות, וע"כ היה כח בארבע היסודות להרכיב ולהוליד נבראים משונים זה מזה לאין קץ, וכלם מבחי' ארבע היסודות בלבד. אמנם שינויהם הוא, כפי כח היסוד הגובר בנברא ההוא כנז"ל, וכמ"ש הרמב"ם ז"ל בהלכות יסודי התורה והנשמות של בני אדם שהם מארבע היסודות בכל איבריה, יש בכל אחד הארבעה יסודות בכל הצרופים ששים רבוא הנזכר, וע"כ הנשמות מתחלקות לכמה חלקים כפי הצרופים, וכל חלק וחלק יש בו פרצוף שלם, הנקרא אדם. והחלוק הזה מתחלק לאין קץ. ובזה תבין סוד הגלגול, שהוא גלגול החלקים שלם, וביאתם כל אחד בזמן הראוי לו והבן זה:

הקדמה יט

כבר ביארנו במקום אחר, בדרוש שרש הנשמות של המלאכים וב"א מה הפרש יש ביניהם, כי אלו יוצאים מזווג הנשיקין העליון, ואלו מזווג התחתון שביסוד. ובזה נתבאר לכמה מדרגות נתחלקו וע"ש. ונמצאו כמה מדרגות שונות יש בשרשי הנשמות עד אין קץ. ואמנם כמה וכמה מיני נשמות נמשכו מזווג העולם העליון, וירדו למטה ע"י הפגם, ואין ירידתם שוה, כי זו יורדת מדרגה אחת, וזו שתיים וכו', והם כמה מיני ירידות, שיורדות הנשמות ע"י הפגם:

והנה נמצאו בהם ב' חלקים, האחת היא, שבעבור הפגם ירדה למטה, וכשבאה בעוה"ז, יוצאה מתוך המדרגה שלמטה אשר ירדה לשם. הב' הוא, שהנשמה אשר מחצב שרשה, הוא במקום ההוא עצמו, אשר משם יוצאות לבא בעוה"ז. ולכן אין דיניהם שוה. ואמנם עיקר תקון זה הוא, או בלילה בעת פקדון נפשו, באמרו בעת השכיבה בידך אפקיד רוחי וגו', כי אז תעלה נשמתו בזווג יותר עליון, וחוזר לצאת משם בריה חדשה, בסוד חדשים לבקרים. וכן יכול לעלות ממדרגה למדרגה עד שיעלו עד שרשו ממש וישתלם. או ביום בסוד נפילת אפים, בכונת פסוק אליך ה' נפשי אשא, יכולה לעלות ממדרגה למדרגה כפי מעשיו, עד שרשו ממש כנזכר. והנה הנשמה שהיא מלמעלה, אלא שירדה למטה מחמת הפגם כנזכר, המשל בזה אם היא מעולם האצילות, ועל ידי הפגם ירדה עד עולם העשיה, ומשם יצאה לבא בעוה"ז בגוף האדם, הנה כפי מעשיו, יש בו יכולת להתקן ולעלות עד האצילות, ויבא משם מאותו הזווג דאצילות, ויוכלל עד שם בחיים חיותו, ואין צריך להתגלגל כדי להתקן. ועליותה היא ביום, ע"י נפילת אפים דשחרית כנזכר, כי אז הוא זווג יעקב ברחל, הנקראת עקרת הבית, כי היא הספירה העשירית שבאצילות, והיא עיקריית מכלל העשר ספירות דאצילות, כמבואר אצלינו. אבל הנשמה שרשה למטה, אלא שעתה ע"י מעשיה הטובים, רוצה לעלות למעלה ממקום שורשה, אין עלייתה גדולה כעלית מי ששרשו למעלה ויורד וחוזר לעלות, ולכן אינה יכולה לעלות אלא בלילה, ע"י פסוק בידך אפקיד רוחי כנזכר, כי אז הוא זווג יעקב בלאה, שאינה מכלל הי"ס, אלא בחינת אחר דמלכות של התבונה כנודע, אבל הצד השוה שבהם שבכל הנשמות הוא, כי כלם יכולות ע"י מעשיהם לעלות ממדרגה למדרגה עד אין קץ, וכל זה אם ישים אליו לבו ויכוין לכך. (הגהה - אמר שמואל, אגב שהזכרתי ענין המלאכים, אכתוב הקדמה קטנה על ענין הנזכר, וז"ל, דע, כי המלאכים דבריאה, גדולה מעלתם על נשמת הצדיקים, שהם מעולם היצירה. ועד"ז מלאכים יצירה, גדולים מנשמת דעשיה. אבל הנשמות של בריאה, גדולות ממלאכים דבריאה עצמה, ומכ"ש

גם דע, כי כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה, הם בחי' אנשי דור המדבר, שעליהם נאמר כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות, וכמבואר אצלינו בפסוק הנך שוכב עם אבותיך וקם וגו'. וזהו הטעם שנשותיהם מושלות עליהם לפי שבימיהם עשו הערב רב את העגל ולא מיחו בהם, אבל הנשים לא רצו לתת נזמי הזהב לעגל, ולכך הם מושלות עתה עליהם נשיהם:

גם דע, כי אם ימצאו בדור אחר ב' נשמות משרש אחד, בשני אחים, או בשני חברים, יהיו שניהם שונאים ומקטרגים זה לזה בטבעם בלי ידיעה, דאע"ג דאינהו לא חזי מזלייהו חזי, לפי ששניהם זה חפץ לינק מן השרש ההוא יותר מחבירו, והם מקנאים זה לזה בטבעם, ולכן אם ישיגו לדעת ברוח הקדש, כי שניהם משרש א', אז ודאי יהיו אוהבים זה לזה. ודע, כי אין זה, אלא כאשר הם שניהם בחיים בעה"ז. אבל הנשמות של הצדיקים שכבר מתו, הם חושקים והם תאבים מאד לתקן ולהיטב ולהשלים תקון הנשמות אשר בחיים בעה"ז שהם מן השרש שלהם, כי אז אין להם מעשה, כדי שיקנאו בחיים לומר שהם רוצים להשלים יותר מהם. כמש"ה, כי אין מעשה וחשבון בשאול אשר אתה הולך שמה וגו', ואדרבה יש להם תועלת גדול במעשים טובים של החיים אשר הם מן שרשם:

גם דע, כי כבר נתבאר בדרושים אחרים, כי ע"י חטאם של קין והבל, נתערבו כל הנשמות בתוך הקליפות, וזה נקרא ערוב הטוב ברע, ומאז והילך הולכים ומתבררים הנשמות מתוך הקליפות, כצרוף הכסף הטוב מן הסיגים, והברור הזה נמשך עד אשר יושלמו להתברר כל הנשמות שנפלו ברמ"ח איברים של אדם הבליעל, עד שיושלם להתברר עד סיום קומתו, שהוא עד סוף רגליו של אדם דקדושה, מתוך רגליו דאדם דקליפה, אשר לזה רמזו רז"ל בזוהר פרשת פקודי, עד דמטי רגלין ברגלין, כדין כתיב ועמדו רגליו ביום ההוא. וכיון שיתבררו כל הנשמות לגמרי, אז אין אדם דקליפה שהוא הסיגים צריכים להסירם ע"י מעשה, כי מאליו יפול ויבולע בבל יראה ובל ימצא, כי הקדושה שהיא החיים הובדלה מן הסיגים הנקראים מות, ואין להם עוד חיות כלל, ובעיבן יכלו, וזש"ה בלע המות לנצח וגו', כי לא יבולע עד שיתבררו כל הנשמות כלם. לכן בר"ת 'בלע' המות 'לנצח' ר"ת הבל, לרמז כי עד שיושלם גלגולו של הבל, שהוא מרע"ה המתגלגל בכל דור ודור, לברר כל הנשמות בתוך הסיגים, וכשיכלו, אז יבא המשיח, ואז בלע המות לנצח:

ובזה תבין מש"ה, הנך שוכב עם אבותיך וקם והוא א' מן המקראות שאין להם הכרע. (הגהה - אמר שמואל, לאפוקי ממאן דפירוש שאין להם הכרע, ר"ל, איני יכול להכריע אם נדרש לפניו או לאחריו). פירוש, כי מלת וקם, נמשכו לפניו ולאחריו, ושניהם אמת, כי הנה עתיד מוה עצמו יחזור בגלגול בדרא בתראה ואז יקום, וזהו הנך שוכב עם אבותיך וקם. גם אז בדרא בתראה, יתגלגלו כל דור המדבר עם הערב רב, וזהו וקם העם הזה וגו'. והענין הוא, כי אין לך דור ודור שמרע"ה אינו בתוכו בסוד וזרח השמש ובא השמש, דור הולך ודור בא, כדי לתקן את הדור ההוא. וגם דור המדבר עצמו, עם הערב רב, כלם יתגלגלו בדרא בתראה, כימי צאתך מארץ מצרים. וגם משה יקום בתוכם, כי כלם הם מסוד הדעת, משה, ודור המדבר, וגם הערב רב, כמבואר אצלינו בפרשת שמות. וזש"ה אח"כ, אשר הוא בא שמ"ה, והם אותיות מש"ה, כי משה יתגלגל עמהם כנזכר. וז"ס כל הת"ח שבדור הזה, נשותיהם שולטות עליהם, לפי שהם מזמן דור המדבר, שהם לא נתנו נזמיהם לעגל. והאנשים חטאו, ונתנו נזמיהם לעגל. אמר שמואל, וכ"כ לעיל ע"ש:

עוד דע, כי כל הנשמות ע"י חטאו של אדה"ר, נתערבו טוב ברע, ולכן לפעמים יהיה, שקצת טוב שבנפש הצדיק, נתערב ברשע וקצת רע של הרשע, נתערב בצדיק. ובזה תבין מש"ה, אשר יש צדיקים שמגיע אליהם כמעשה הרשעים וכו'. כי כמה צדיקים יש שהם עוברים איזו עבירה פרטיית, ונכשלים במה שלא יכשל רשע אחד. וכן להפך כמה רשעים גמורים עושים קצת מצות פרטיות בתכלית עשייתם ונזהרים בהם כל ימיהם. גם תבין בזה ענין צדיק גמור, ורשע גמור, ובינוני. כי הכל תלוי כפי חלקי נצוצות הטוב שבו, וכפי מספר

יותר עליונה, חוזרים ומתגלגלים אותו בגלגולים הנו', אם עדיין נשאר להם למרק איזה עון שצריך גלגול כזה:

ופעם אחת הייתי עם מורי ז"ל, וא"ל, כ. היה רואה בעיניו איש אחד, מזמן דור התנאים שמגולגל בעז אחת נקבה, לסבת שהיה משמש מטתו לאור הנר, ונודע דהויין ליה בנים נכפים, ונמצא שגרם לבניו שיהיו נכפים, ושימותו בקטנותם, וה"ז שופך דמים ממש. ולא עוד אלא ששופך דם בניו. ופעם אחרת אמר לנו, שהיה רואה בעיניו חכם אחד גדול מדור שלפנינו זה כמה שנים, שהגיע זמנו להעלות עתה למחיצה יותר עליונה ממה שהיה בתחלה, ולכן עתה בעת ההיא עצמה, ראה בעיניו שחזרו להענישו על דקדוקי מצות קלות כנו"ל, כדי להעלותו אל המעלה הגדולה ההיא, כי כפי ערך המעלה שמעלים אותו, צריך שיזדכך יותר, אפילו בדקדוקי מצות כחוט השערה כנו"ל. ומכלל הדברים שהיה נענש אז, לשתי סבות, האחת, על שהסיח עצמו מן התפלין, באומרו יהר"מ שלא נגע לריק ולא נלד לבהלה, כמו שאומרים אחר קדושת ובא לציון גואל, ולהיותו מכוין בתפלה ההיא, הסיח דעתו מן התפלין, ונענשין על זה הדקדוק הקל. ומה יעשה מי שאינו מכוין בתפלתו, ולא בתפלין שעל ראשו. גם נענש, לפי שיום שבת אחת יצא לרשות הרבים, ונכנס מעט עפר תוך מנעליו, והלך בו ארבע אמות ברשות הרבים בלי כונה. ובזה תבין כי אין מנוחה אל הצדיקים בעה"ב כמ"ש ז"ל על פסוק ילכו מחיל אל חיל. והטעם הוא, כי בכל מדרגה ומדרגה שעולים, צריכים מרוק מחדש כנו"ל:

וראוי עתה לבאר, מה ענין גלגולים אלו. הנה נתבאר אצלינו, כי כל העולמות כולם, נבראו מברורי אותם ז' מלכים שמלכו בארץ אדום אשר מתו, והיותר זך הוברר בעולם האצילות, ואחריו הוברר לצורך עולם הבריאה, ואחריו ליצירה, ואחריו לעשיה. והיותר זך שבעשיה, הוא האדם. והוברר תחלה, ואחריו ב"ח בלי מדבר, ואחריו הצומח, ואחריו הדומם. ואמנם הצדיק ע"י מעשיו, וע"י המצות שעושה באכילתו וכיוצא, יש כח לברור עוד מחלק הדומם, להעלותו אל הצומח, ואל החי, ואל האדם. כמבואר אצלינו בשער המצות בפ' עקב, במצות ברכת המזון:

ואמנם הרשע ע"י מעשיו, גורם להפך שמורידים ולא מעלים, ויש מיני עונות שגורמים שחלק האדם ירד עד בחי' הדומם, ויש עד הצומח, ויש עד החי בלי מדבר. ולכן כנגד זה, יש רשע שאחר מותו מתגלגל באבן דומם, כפי מה שחטא בחייו, ויש רשע שמתגלגל בצומח ויש שמתגלגל בבעלי חיים, כי ע"י עונם נמשל כבהמות נדמו, ובמעלה אחת הם עומדים ונדמים זה לזה. והנה אלו המתגלגלים בגלגולים אלו, יושבים שם זמן קבוע, עד שימרק עונו שגרם לו להתגלגל שם בצומח, וככלות זמנו עולה ומתגלגל בבעל חי, וככלות זמנו עולה ומתגלגל באדם ממש:

ואמנם ענין זה הגלגול שמתגלגל באדם, הוא בא' מב' פנים, הא', ענין אלו הנשמות של הרשעים אחר שמתו, ולא זכו ליכנס בגיהנם, נכנסים בגופות בני אדם החיים בע"ה, ומדברים ומספרים כל הקורות אותם שם כנודע רחמנא לשזבן. והב' הוא, כי מתעברים באדם בסוד עבור, כנו"ל בדרושים שקדמו, ומתדבקים בו בהסתר גדול, ואז אם האדם ההוא יחטא, מתגבר עליו נפש ההיא המתעברת בו, ומחטיאו, ומסיתו לדרך רע, ע"ד מה שנתבאר אצלינו בדרושים הקודמים, שכאשר נשמת הצדיק מתעברת באדם, מסייעו להיטב. כך נפש הרשע מסיתו להרשיע וכבר נתבאר אצלינו ענין זה, כי לפעמים המתעבר באדם, הוא לתועלת עצמו, כדי להתקן עצמו המתעבר עצמו. ולפעמים הוא תועלת האדם, כדי שהנפש ההיא מסייעתו להיטיב. וב' בחי' אלו, ישנם גם בנפש הרשע המתעבר באדם, או יהיה לתועלת הנפש ההיא המתעברת, לפי שהאדם הזה הוא צדיק, או יהיה האדם רשע ותתעבר בו הנפש ההיא להחזיקו ברשעתו, עד יאבדוהו מן העולם ח"ו. והנה שהנפש המתגלגלת באדם באחד מב' פנים הנזכר, השלים זמנו הקצוב לו לעמוד שם, ונתכפרו עונותיו, אז יוכל לבא אח"כ בעה"ז בגלגול גמור אמיתי, ויולד בגוף בעה"ז כשאר בני אדם:

הח"ג אשר שם, וכשנמשכו דרך השש קצוות שבו, לא נתעכבו ונתלבשו שם, רק עברו דרך מעבר לבד, ונשארו בזכותם הראשון, ולכן מעלתם גדולה ועצומה, על כל שאר הנשמות עד אין קץ:

והנה כל זה שאמרנו, הוא בענין הלבושים של הנשמות, אשר מהם נעשים רמ"ח איברים, והנשמה מתלבשת בתוכם. ודע, כי כל הלבושים, אינם כי אם מהחסדים הראשונים, שבזמן אצילות זו"ן, ולא מן החסדים של אח"כ כנזכר. ולפי שגם בחי' הנשמות של כל אלו הלבושים הנז"ל, כלם הם גם כן ע"ד הנז"ל, מבחי' מוח הדעת עצמו, ולא מהתפשטותו למטה, לכן נתנו להם אלו הלבושים שהם הטפות הנז', אשר הם מן הדעת עצמו. האמנם אע"פ שביארנו כי יש קשר אמיץ בין כל אלו הטיפות הנז', עכ"ז כל זה הוא במציאות הטפות עצמם, שהם הלבושים. אבל הנשמות עצמם המתלבשות בתוכם, כל נשמה מהם, היא מן השרש שלה, ואינם כלם מן שרש אחד. אמנם הצד השווה שבהם כי כלם הם מבחי' מוח הדעת עצמו למעלה, אבל אינם קשורות יחד, כי אינם משרש אחד כלם:

גם דע, כי באלו הטפות שהם בחי' לבושים, יש בהם פנימיות וחיצוניות, כי יש טפות שנמשכות מן המוחין עצמם המלוכשים תוך נה"י דאבא או דאימא, ויש טפות נמשכות מן החיצוניות, שהם הלבושים של המוחין הנז', והם הכלים של נה"י דאו"א. ושתי בחי' אלו, שייכי בין בז"א בין ביעקב. ואמנם כל ב' בחי' אלו, כלם הם מן המוח של הדעת עצמו למעלה כנזכר:

ודע, כי כל אלו הטפות והלבושים הנז"ל, שהם בעשרה הרוגי מלכות, ובעשרה תלמידי רשב"י, ובהרוגי לוד וביתר, כלם כנז"ל, הם מבחי' הפנימיות. ועוד כנגדם טפות אהרים וכנגדם וכמספרם, והם מבחי' החיצוניות. ואמנם לא ביאר לי מורי ז"ל עניינם, מי הם הצדיקים אשר לקחו הלבושים האלה:

ודע, כי כל בחי' אלו הטפות והלבושים הנז"ל, הם הנקראים בדברי הנביאים, בלשון שארית. אלא שאותם שהם מבחי' ישראל, נקראים שארית ישראל, וכמש"ה שארית ישראל לא יעשו עולה וגו'. ואותם שהם מן בחי' יעקב, נקראים שארית יעקב. וכמש"ה, והיה שארית יעקב בגוים. ולפי שיש חמשה בחי' בחמשה הזווגים הנז"ל, לכן כנגדם נזכר בדברי הנביאים פעמים רבות שארית יעקב שארית ישראל. גם נזכר ב' פעמים שאר בפסוק, שאר ישוב, שאר יעקב, כנגד שארית ישראל, ושארית יעקב:

ונבאר עתה, מי הם הטפות של הזווג השלישי. דע, כי אע"פ שכפי סדר מעלת הזווגים האלו, הטפות של הזווג השלישי, הם גדולים משל הרביעי וחמישי. אמנם לענין תולדותם וביאתם בעה"ז, הם אחרונים שבכל החמשה זווגים, ואלו הם עתידים לבא בדור אחרון, קודם ביאת משיחנו בעה"ת. ולפי שהם עתידים לבא בגלות זה האחרון, לכן נרמז ביאתם בנבואת ישעיה הנביא ע"ה, בפסוק משא דומה אלי קורא משעיר וגו'. וכבר נתבאר בזוהר, כי נבואה זו, נאמרה על גלות זה האחרון. והענין הוא במה שנודע מספר הזוהר בפרשת בא, כי ליל הוא קודם חצות, ולילה הוא לאחר חצות. והם ענין שתי הכתות הנז"ל בזווג השלישי, אשר כלם הם מן הזווג של אחר חצות לילה, אלא שהי"ב מהם הם מכללות החצי הראשון של הלילה, ועליהם נתנבא ישעיה ע"ה, שהשכינה צועקת מתוך גלותה בשעיר, שהיא גלות אדום, ואומרת לשי"ת, שומר מה מלילה, שהם הכת האחת של הי"ב טפות, שמן הזווג שאחר חצות לילה, הנקרא לילה. וכנגד הכת האחרת, שהם הי"ב טפות, שיצאו מזווג כללות חצי הראשונה של לילה, הנקרא ליל, אמר שומר מה מליל. והקב"ה הנקרא שומר, משיב לה, כמט"ה אמר שומר אתא בוקר וגם לילה, כי אתא בקר, הם אותם הנולדים מזווג קדרותא דצפרא שהוא בקר. וכנגד העשרים הנולדים מזווג שלאחר חצות, אמר וגם לילה. גם אמר אם תבעיון בעיו, פי', כי להיות ארבעה ועשרים טפות אלו, של השתי כתות הנז', באים בדרא בתראה, לכן צריכים שישתדלו להרבות בתשובה, ובשאלות ובתחנונים לפני

מן חמשה פרצופין, י"ס, הנקראים ממעלה למטה א"א ואו"א וזו"ן. ונתחיל לבאר בחי' הנפש, וממנה תקיש אל הרוח ונשמה וכו'. דע, כי נפש אדה"ר כלולה ברמ"ח איברים ושס"ה גידים, ומספר כלם הם תרי"ג. ונמצא היות נפש האדם כלולה מתרי"ג שרשים. ואמנם כל אבר ואבר מרמ"ח איבריו, וכל גיד וגיד משס"ה גידיו, יש לו פרצוף אחד שלם, כולל כל התרי"ג איברים וגידים שבו ממש. ולכן כל אבר או גיד מהם, נקרא שרש אחד גדול ושלם. אמנם לפעמים ע"י העבירות והפגמים, גורם שאלו התרי"ג הגדולים יתחלקו ויתפרדו עד ס' רבוא שרשים קטנים, וגם הם נקראים שרשים ממש, אלא שהם קטנים ולא כראשונים. אבל יותר מס' רבוא שרשים קטנים, אי אפשר להם להתחלק, כי אין גלגול יותר מס' רבוא. כנזכר בתקונין תקון ס"ט. וכן עד"ז כל אבר ואבר, וכל גיד וגיד שבאדה"ר, הנקרא שרש אחד גדול כנזכר, הנה הוא נחלק לתרי"ג נצוצות נשמות כנזכר, ונקראים נצוצות גדולים, וכלם שרש אחד. ולפעמים ע"י הפגם יתחלקו גם הם לס' רבוא נצוצות קטנים, באופן כי הם תרי"ג שרשים גדולים, ולא פחות מזה. אבל אפשר להתחלק עד שעור ס' רבוא שרשים קטנים ולא יותר. ועד"ז בכל שרש מהתרי"ג הגדולים יש בו נצוצות גדולים כמספר תרי"ג, ולא פחות. אבל יותר אפשר להם להתחלק עד ס' רבוא נצוצות קטנים, ולא יותר. האמנם יותר מתרי"ג, ועד ס' רבוא, אפשר שיתחלקו, עד עשרה אלפים, וכיוצא בזה עד ס' רבוא ולא יותר. ודע כי, כל זה בחלק הנפש. וכן עד"ז כי יש שיתפרד עד אלף, ויש עד אלפים, ויש ממש, הוא בחלק הרוח. וכן עד"ז בחלק הנשמה:

וסבת הפרש התחלקות הנזכר בין רב למעט הוא, כפי הפגם והעונות. ודע, כי קין והבל, הם ב' כתפות אדה"ר, קין בשמאל, והבל בימין. ובחי' הכתף הזוה, הוא אותו הפרק והאבר המחבר את הזרוע עם הגוף, והוא דבוק ממש ומחובר בגוף, ונוטה מעט לצד אחורי הגוף מלמעלה. וכיון שהדבר כן, נמצא כי קין והבל כל אחד מהם, נתחלקו איבריו עד ס' רבוא נצוצות קטנים. וכל זה גרם להם חטאם הנודע, וז"ס מ"ש בתקונין תקון ס"ט, כי מרע"ה הוא בקדמיתא הבל, ואתפשטותיה עד שתין רבוא, ואתגלגלו נצוצותיו בכל דור ודור, בסוד דור הולך ודור בא, והבן זה:

ויש מעלה אחת לאלו השתי כתפות שבהם נתלים קין והבל, כי הנה מוח הנקרא דעת, הנמשך בגוף דרך חוט השדרה, בתחלה נמשך דרך ב' כתפות אלו, ומשם יורד עוד ונמשך עד היסוד, ומשם יוצאת טפת הזרע. ובהגיע טפת הזרע מן הכתף היסוד נקרא היסוד כפת תמרים, והם אותיות כתף. גם בהתחבר יחד ב' הכתפות ביסוד, שיורדת הטפה משניהם עד היסוד, אז כתיב שתי כתפות חוברות יהיו לו אל שני קצותיו וחובר, כי אז מתחברים ביסוד. גם אז היסוד נאמר בו האלף לך שלמה, כי שלמה שהוא היסוד הנקרא את בריתי שלום, ואז עולה למנין אלף, שהם בגימטריא ב' פעמים כתף. האמנם כל כתף לבדו, הוא בגימטריא ת"ק, כמנין אותיות הנעלמות במלוי שד"י כנודע:

ונבאר עתה ענין הכתף השמאלי של אדם, הנקרא שרש קין. דע, כי הנה הכתף הזוה נקרא אבר א' כנזכר, ונודע כי כל אבר כלול בשר וגידים ועצמות. ודע, כי אלו הגידים שבכל אבר ואבר, אינם מכלל השס"ה גידים הידועים שאינם מכלל הרמ"ח איברים, אבל הם העורקים הקטנים שבפרטות כל אבר ואבר. והנה אבר הכתף הזוה, בשלשה בחינותיו, שהם, בשר, וגידים, ועצמות, מתחלק עד ס' רבוא נצוצות נשמות, הכלולות בפרצוף אחד שלם, מן הראש ועד העקבים. והנה העקב השמאלי שבפרצוף ההוא, מתחלק ליותר מן תרי"ג נצוצות נשמות, ומכללם הם, נשמת חזקיה מלך יהודה. ונשמת ר' עקיבא בן יוסף. ונשמת עקביא בן מהללאל. וכמו שיבאר פרטיהם לקמן. ושלשלת יחוס נשמת השרש הזוה. ואמנם בחי' טפת הזרע, הנמשכת ממקום העקב הזוה עד היסוד, לפעמים נעשת יעקב, ולפעמים נעשת עקביא בן מהללאל, ולפעמים עקיבא, וכיוצא בזה:

ודע, כי כל בחינת העקב, היא המלכות שבאותו פרצוף, ולכן יש יכולת בכל הנשמות שבעקב הזוה, לעלות למעלה עד סוד המחשבה, בסוד נקבה תסובב גבר. ולסבה זו זכה ר'

ובזה תבין סוד ר' עקיבא ע"ה, שהיה בתחלתו עם הארץ, שונא ת"ח מ' שנה, באמרו מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור. ונמשך לו זה מצד אותה נפש הגר הראשונה. אבל נפשו האמיתית היתה קדושה לגמרי בתכלית, ודי בזה:

ונחזור לענין, כי בן עזאי ור' עקיבא היו בוראים נפשות הגרים, כשפירשו מן האשה, כי שניהם קדושים, להיותם, זה מצד הגבורה דהבל, וזה מצד הגבורה דקין. ומצד קורבא זו לקח בן עזאי בתו של ר' עקיבא כנודע. ואע"פ שלא בא עליה, וחזר ושלחה כנודע, עכ"ז כבר נתבאר אצלינו במצות הקדושין, כי על ידי הקדושין נותן האיש באשה בחי' או"מ מכה רוחו של האיש, ובן עזאי כשקדש בת ר' עקיבא, יהיב בה ההוא רוחא בסוד או"מ, ונשאר תמיד עמה, ומצד זה יש לבן עזאי קורבא עם ר' עקיבא תמיד, כנודע אצלינו. גם ז"ס מ"ש ז"ל שהיה אומר בן עזאי על ר' עקיבא, כל חכמי ישראל דומים עלי כקליפת השום, חוץ מקרח זה, ובלי ספק אין להאמין שיתגאה בן עזאי על כל חכמי ישראל בלשון הזה, וגם שאפילו לר' עקיבא יזכירנו לגנאי בשם קורח ח"ו. אבל סוד הדברים, דע, כי כל החכמים או רובם הם בוראים נפשות לגרים, ע"י עסקם בתורה. האמנם יש חלוק ביניהם, כי יש מי שאין בהם יכולת רק להביא נפשות אל הגרים, באותה הקליפה הנקראת נוגה כנזכר, אבל ר' עקיבא ובן עזאי, אחר שהיו מביאים אותם משם, היו מכניסים אותה במקום הקדושה ונתקנת שם, ואח"כ היו ממשיכים אותם משם, ונותנים אל הגרים. ובבחי' זו היו מעולים ר' עקיבא ובן עזאי על כל חכמי הדור, וז"ש כל חכמי ישראל לפני כקליפת השום, חוץ מן הקרח הזה. וסוד הדבר, במה שידעת כי באבר אות ברית קדש שבאדם יש שתי נקבים הימני מוציא טפת זרע קדוש, והשמאלי מוציא מי רגלים עכורים, מזון אל הקליפות. וביניהם קליפה דקה כקליפת השום, וקליפה זו היא הנקראת אצלינו קליפת נוגה. והנה כל חכמי הדור ההוא, היו מוציאים נפשות הגרים מקליפת השום הנזכר בלבד. אבל הם, היו מכניסים אותם אל נקב הקדושה הימני, ומחזירין אותה לקדושה ממש. ואח"כ היו ממשיכים אותם משם לחוץ בגופות הגרים. ורצה לתת טעם, למה גם ר' עקיבא היה בו כח זה כמוהו, ולכן הזכירו בשם קרח, והענין הוא במה שהודעתך, כי קרח בן יצחק גם הוא נמשך משרש קין, והנה אמרו בזוהר כי למה נקרא שמו קרח, לפי שהיה לוי, והלוי צריך שיגלח כל שערו ולהיות קרח, מפני חוזק הדין והגבורה שבו, והנה גם ר' עקיבא היה משרש קין שהוא עיטרא דגבורה, וע"י חסידותו גלח כל שערות וכחות הדין והמתיקם, ולכן היה קרח, ועי"כ היה בו כח להביא נפשות הגרים ממקום הקדושה עצמה, כדוגמת בן עזאי מצד החסד, שמשם אתערו דנפשין דגיורי. וז"ס מה שנקרא ר' עקיבא חסיד, עם היותו מעיטרא דגבורה. וכמ"ש בגמרא שבקוהו ר' עקיבא לחסידותיה. וכן בספר הזוהר בפרשת פקודי, קראוהו סבא חסידא:

והנה גם אביי, החזיק כדרכו של בן עזאי, להמשיך נפשות אל הגרים כמוהו, ע"י עסק התורה, אע"פ שלא פירש מן האשה, כמו שיתבאר טעמו של דבר. וז"ס מ"ש בפ"ק דקדושין אמר אביי הריני כבן עזאי בשוקי דטבריא, ולא היה אומר כן אלא כשהיה שמח שמחה יתירה. והענין הוא, כי הנה אביי גם הוא משרש קין, שהוא עיטרא דגבורה, וכאשר היה ממתק הגבורה, ומהפכה לחסד, שאז נקראת הגבורה שמחה, בסוד יין המשמח, אז היה כבן עזאי בורא נפשות הגרים מצד החסד, דמתמן אתערו גיורין כנזכר:

ונבאר טעם אל כל הנז"ל, כי הנה נתבאר אצלינו, כי בכל אלו שזכרנו שהם משרש קין, אין בהם מי שיהיה נפשו רוחו ונשמתו שלשתם משרש קין, אלא אביי, וזה הוא ענין גדול, שזכה שלא יהיה בו ערוב אחר, אלא כל חלקיו משרש אחד, ושלשתם משרש קין, אשר שם הוא סוד נפשות הגרים, ולכן היה בו כח ויכולת באביי לברא אותם, שלא ע"י פרישתו מן האשה כלל. אבל ר' עקיבא, שלא היה לו משרש קין רק נפש בלבד, אבל רוחו היה משרש אחר, לכן הוצרך לפרוש מן האשה. אבל בן עזאי שהיה מן הגבורה של הבל, הוצרך ליותר מזה, והוא שלא נשא אשה כלל. ובזה תבין מ"ש אביי, הריני כב"ע בשוקי דטבריא, והיל"ל כר' עקיבא, כיון ששניהם משרש קין. אבל הטעם הוא, כי בענין בריאת נפשות הגרים, גדלה

שהוא נצוץ מנפש האב עצמו, שנותן בנפש הבן להדריכם כנודע ובבחי' הזאת הב', יש בה המשכת כל העולמות, שהוא מנפש דעולם העשיה עד הנפש של עולם האצילות, והיא בכלל. וכל מי שנשמתו מזו הבחי' הב', מעלתו גדולה, כי יש בה כח ויכולת בידו, לתקן בפעם הראשונה ויבא בעולם, מנפש דעשיה, עד נפש דאצילות. ויזכה ע"י מעשיו לקחת נפש דאצילות. אך לא רוח, או נשמה דאצילות, לפי שאינם נקראים נשמה חדשה לגמרי, כנז"ל בדרושים שקדמו. וכבר ביארתי בדרושים שקדמו, כי גם בזאת הבחי' השנית, שהיא אשר הוריש אדם לקין והבל בניו, יש בה ב' בחי', והם, אור מקיף, ואור פנימי. וכל הנשמות של בחי' זו השנית, שביארנו בדרושים שקדמו, כגון, יששכר, ור' עקיבא, וחזקיהו, כלם הם מן האור הפנימי של בחי' זו, וגם אליהו הנביא ז"ל, היה מן האור הפנימי של בחי' זו השנית. ואח"כ נתעברו בו נדב ואביהוא, כי הם היו מן האור המקיף דנפש דאצילות של בחי' זו השנית:

ונבאר עתה שרש קין והבל, היכן גאחזים בנשמת אדה"ר. דע, כי קין הוא בחי' זרוע שמאלי שבכל הפרצופים שבכל העולמות, בין בא"א, בין באו"א, בין בזו"ן שבאצילות ושבבי"ע. וכנגדו הוא הבל בחי' זרוע ימני שבכל הפרצופים שבכל העולמות. ודע, כי בשלשה עולמות התחתונים שהם בי"ע, נקראים זרועות. אבל בעולם האצילות, נקראים כנפים. ונמצא כי קין הוא בכנף השמאל דאצילות, והבל בכנף ימין. ובחי' זו של הכנפים ושל הזרועות, יש בהם בחי' אור מקיף ואור פנימי כנזכר. ודע, כי כל הנשמות הבאים מזו הבחי' הב' של קין והבל, שהורישם אדם אביהם, לא זכו ליקח בעה"ז רק עד הכנפים של מלכות דאצילות, הנקראת נפש דאצילות. וכל השרשים של הנשמות שיש בבחי' זו השנית, יכולים להשיג בעה"ז, ליקח עד שם בפעם א'. אבל משם ולמעלה, אי אפשר להם להשיג בפעם א', אלא עד שיבאו בגלגול שני. ויען אשר מי שהוא מזו הבחי' השנית, יכול להשיג בפעם א' אפילו נפש דאצילות, לכן כל הצדיקים האלו, נקראים מלאכים. ובכל מקום שתמצא בחי' שם מלאך, מכונה לאיזה צדיק, אינו אלא משרש הזה הנזכר. ולכן נאמר בפנחס, בענין רחב הזונה, ותקח האשה את שני האנשים, ותצפנו בלשון יחיד, כי לא הוצרכה להטמין אלא את האחד, אבל פינחס לא הוצרך לכך, לפי שנקרא מלאך, והוא נקרא כן, לפי שהוא מן שרש קין זה. ולכן אליהו ז"ל היה מלאך, כי הוא מן השרש הזה של קין. גם ר' יהודה בר אלעאי ז"ל, היה מזו הבחי' הב' של קין, ולכן רמזו ז"ל בתלמוד עליו, שבכל ע"ש היה רוחץ פניו ידיו ורגליו ומקבל שבת, והיה דומה למלאך ה' צבאות. גם יהודה וחזקיה בני ר' חייא, נקראים מלאכים, להיותם משרש הזה השני של קין. וכמו שרמזו בזה בתלמוד באמרם, פליגי בה תרי אמוראי בארעא, יהודה וחזקיה, ולקבליהו תרין מלאכי ברקיעא וכו'. ואמנם חנוך שלקח זיהרא עילאה דאדם, שהיא עד נשמה דאצילות, היה מלאך יותר עליון וגדול מן אליהו. ונמצא כי מי שהוא מבחי' עולם האצילות, נקרא מלאך, ויכול לעלות במעלת מלאך וזכור זה:

ונבאר עתה, ענין הזרוע והכנף הזה הנזכר השמאל שבו שרש קין, וממנו יובן הזרוע והכנף הימני אשר להבל. דע, כי קין הוא אבר הכתף השמאלי של אדה"ר, כנז"ל בדרושים שקדמו. ויש באבר הזה שלשה בחי', שהם, בשר, וגידיים, ועצמות. והנה בבי"ע, בכל חמשה פרצופים שבכל עולם משלשתם, יש שרש אל קין בזרוע השמאל, באבר הכתף שבכל פרצוף מהם, אבל אין שם בחי' כנף. אבל בחמשה פרצופים שבאצילות, יש בהם בחי' כתף, בבשר וגידיים ועצמות, ועוד בחי' כנף. ונמצא כי שרשי נשמה אשר בבחי' זו השנית של קין, יש לה בחי' הכתף עצמו, שהוא הבשר והגידיים והעצמות, וגם יש לה בחי' הכנף היוצא משם, שהם הנוצות היוצאות מאבר הכתף הנזכר, וזה באצילות. אבל בבי"ע, לא יש כנף רק בחי' כתף לבדו כנזכר. וכבר נתבאר בדרושים שקדמו, ענין הכתף הזה השמאלי:

ועתה נבאר ענין הכנף, דע כי הכנף השמאלי הזה, אשר בו נאחז שרשי נשמת קין, יש בה שלשה אלפים נוצות. אלף גדולים, ואלף בינוניים, ואלף קטנים. ובכל נוצה ונוצה מאלו, יש מאה וחמשים שערות, שהם בחינת נצוצי הנשמות. והנה בכל נוצה מהם, יש לה גומא אחת באבר הכתף, אשר שם תקועה הנוצה, וצומחת משם. עוד יש בכל נוצה בקצה שלה העליון

שקדמו, ועוד נשארו קצת פרטים מפוזרים, ואקבצם ואסדרם עתה יחד פה. ואח"כ אבאר בקצרה שרשים אחרים. הנה אע"פ שבספר הזוהר והתקונין אמרו, כי קין הוא מן הזוהמא שהטיל נחש, והבל הוא מסטרא דאדם, כבר ידעת מה שאמרו שם במאמרים אחרים, וגם באדרת נשא, דקין והבל כל חד מתרוייהו אחידן בעץ הדעת טוב ורע. והענין הוא דע, כי הנה ע"י חטאו של אדה"ר, נתערב טוב ברע, וכאשר אח"כ הוליד קין והבל, יצאו שניהם מורכבים מטוב ורע, אלא שקין להיותו מבחינת הגבורות, היה רובו רע מן זוהמת הנחש, ומעוטו טוב מצד אדם. אבל הבל רובו טוב מצד אדם, ומעוטו רע מצד זוהמת הנחש. אמנם בחי' הטוב שבקין, הוא בתכלית המעלה במאד מאד, לפי שהיה הבכור, ולקח הבכורה של חלק הטוב:

ואח"כ התחיל קין להתקן בקינן ומהללאל, כנזכר בזוהר בפרשת תרומה. ואחר כך כשנולדו יעקב ועשו, היו בבחי' הבל וקין, ואז כתיב וידו אוחזת בעקב עשו. פירוש, כי אותו חלק הבכורה של הטוב שבקין, שנתערב עם הרע כנזכר, והיה עתה בעשו, לקחו ממנו יעקב. וע"ש אותו העקב שלקח ממנו, נקרא יעקב. ובדרוש שקדם נתבאר, איך הבכורה של הטוב נפלה בעקב הקליפות, והבן זה. וכשהוליד יעקב את יששכר, הוריש לו אותו החלק הטוב של הבכורה של קין שלקח מעשו כנזכר, וזים"ה וישכב עמה בלילה הוא גבי יששכר, ולא כתוב ההוא, לרמוז כי הוא יעקב עצמו הנקרא כן ע"ש העקב הנזכר, נתן אותו בלאה בשכבו אז עמה, ומשם יצא יששכר. וז"ס מ"ש במדרש רות של הזוהר, כי מן יששכר, יצא ר' עקיבא. והענין הוא, כי הוא סוד העקב הנזכר כמו שיתבאר:

ואח"כ נתגלגל בנדב ואביהוא, כי שניהם אחד, כנזכר בספר הזוהר בפרשת אחרי מות, ובפרשת פינחס כי תרוייהו אינון תרי פלאג גופא. ואח"כ נתעברו בסוד עבור בפינחס שהוא אליהו הנביא ז"ל, והיו עמו עד מעשה דבת יפתח, ואז נסתלקו ממנו. וכשהלך אל מערת הר חורב חזר ולקחם, כנזכר בזוהר. ובאותו זמן שנסתלקו ממנו, נתגלגלו בסוד גלגול גמור בשמואל הנביא, ואח"כ חזרו ונתעברו באליהו הנביא כנזכר, ואח"כ חזרו ונתעברו באלישע הנביא, ואח"כ נתגלגלו בחזקיהו מלך יהודה, ואח"כ נתגלגלו במתתיהו בן יוחנן כ"ג חשמונאי, אח"כ נתגלגלו בעקביא בן מהללאל, ואחר כך נתגלגלו בריב"ז הכהן, ואח"כ נתגלגלו בר' עקיבא בן יוסף. וז"ס מ"ש ז"ל כי שלשה חיו ק"כ שנה, משה, וריב"ז, ור' עקיבא. משה עשה מ' שנה בבית פרעה, ומ' במדין, ומ' פרנס את ישראל. ריב"ז מ' שנה עסק בפרקמטיא, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. ר' עקיבא מ' שנה עם הארץ היה, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. והענין הוא, כי שרש נשמות אלו, יש להם אחיזה ושייכות וקורבה עם מרע"ה, כי כל הנשמות כלולות בו, ובפרט נשמות הצדיקים. וכבר ביארנו במקום אחר, כי כל מה שאנו מדברים בשרש הזה, הוא בבחי' הנפש בלבד, שנתגלגלה בהם. אבל בחלק הרוח, או הנשמה שלהם, יש מהם שאינם מן השרש הזה:

ואח"כ נתגלגלו ברב ייבא סבא, הנזכר בזוהר פרשת משפטים. ואח"כ נתגלגל באביי. וז"ש חז"ל במסכת כי ריב"ז לא הניח מקרא משנה וכו', והיות דאביי ורבא. ואח"כ נתעברו בא' מרבנן סבוראי, הנקרא רב אחאי, והוא אותו שהזכירוהו בתלמוד, פריך רב אחאי. ואחר כך נתעברו ברב אחא משבחא, גאון, בעל השאלות, וא"ל מורי ז"ל, כי כמדומה לו, שזה רב אחאי, הוא עצמו רב אחא משבחא. ואח"כ נתגלגלו ברב דוסתאי גאון. ואח"כ נתגלגלו ברבי אהרן הלוי, רבו של מגיד משנה, והוא בן בנו של רבינו זרחיה הלוי, בעל ספר המאורות. ואח"כ נתגלגלו בדון וידאל דיטולושא, בעל ספר מגיד משנה. ואח"כ בר' שאול טרישטי. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ בבחור אחד שמו אברהם. ודע, כי הרב המגיד משנה, היה לו שייכות וקורבה עם הרמב"ם ז"ל, ולכן עשה וחבר ספר מגיד משנה, ביאור לספר היד של הרמב"ם ז"ל:

ובענין ריב"ז ור' עקיבא, ששניהם היו עמי הארץ במ' שנה הראשונים שלהם כנזכר, הסבה היא, לפי שהנפש שלהם היתה מבחי' טפת זרע אחת, מאותם עשר טפין, שיצאו מיוסף

בבחינת הגדלות ובבחינת הקטנות. ונתחיל בגבורות הגדלות, גבורת הגדלות העולה דרך עליה מן היסוד לנצח, הוא חזקיהו המלך. והגבורה העולה עד החסד, הוא יחזקאל הנביא. וגבורה העולה מיסוד להוד, הוא ר' עקיבא בן יוסף. והעולה עד הגבורה, הוא עקיבא בן מהללאל. והגבורה העולה מיסוד אל שני השלישים התחתונים המגולים שבת"ת, הוא ריב"ז. ומן הנשאר שלישי החסד אחר התחלקו הוא מ"ר, והוא מנשה בן חזקיהו, שלישי העליון, אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, נמצא כי זה מ"ר וזה ר"ם. וכאשר עולה אח"כ בדעת, הוא שמואל הנביא מן הרמתים והבן זה:

ופעם אחרת א"ל מורי ז"ל, כי אליהו בן ברכאל הבוזי ממשפחת רם, הוא בשלישי העליון המכוסה שבת"ת, וזה הוא ממשפחת רם. ואלקנה ושמואל הנביא בנו, שהם מן הרמתים, הוא בבחי' הדעת, שהוא הרמה העליונה, הכולל שתייהם, דע, ושלישי עליון שבת"ת. ואמנם בבחי' הקטנות, שהוא שם אלהים כנודע, יש בו ג' בחי', שהם, בחי' המוח, ובחינת החסדים, ובחי' הגבורות. והנה המוח שעולה בנצח, הוא רמי בר חמא. והחסד העולה בנצח, הוא אביי. והגבורה, רב ביבי בנו. ואח"כ עולה בחסד, שהוא הזרוע ימיני. והמוח הוא רב סחורא. והחסד, פינחס אחי מר שמואל, והוא בחינת גבורת הגדלות, המכה תוך הקטנות. והגבורה, הוא רב שמואל בר שילת. והמוח העולה בהוד, הוא רב משרשייא, תלמיד אביי. והגבורה, רמי בר תמרי. והחסד, רפרם בר פפא, ואחר כך עולה בגבורה. והנה המוח הוא רב זריקא. והחסד, ר' זעירא בר הלל. והגבורה, רב זערי מדהבת. והת"ת בשני שלישים התחתונים המגולים, המוח, עולא בר קושב. והגבורה, רבין דסליק לארץ ישראל מבלל. והחסד, רב חנא בגדתאה. והת"ת בשלישי עליון המכוסה, המוח, ר' מיאשיה שבזמן ר' יוחנן. והגבורה, רב שילא, שנעשה לו הנס במסכת ברכות. והחסד, שבחת בריה דרבינא:

גם א"ל מורי ז"ל פעם אחרת, כי ר' יוסי הגלילי, הוא מן פאה שמאלית שבראש, מבחי' שם א"ל שד"י, אשר בפרצוף כתף השמאלי שבפרצוף של שרש קין הנזכר, כי יוסף בגי' פאה. ויונתן בן הרכינס, הוא מן הגבורה הנקראת גבורה שבחמשה גבורות שבדעת של ז"א. ור' עקיבא בן יוסף, הוא מן הגבורה הנקראת הוד, שבחמשה גבורות שבדעת הנזכר. ולהיות כי יונתן בגבורה, ור' עקיבא בהוד, לכן היה יונתן יותר חריף ומפולפל ממנו, כנזכר במסכת יבמות דתלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי בענין צרת הבת. ור' חוצפית התורגמן הוא מן גבורת ההוד שבדעת מצד אבא, והאור של גבורה זו, בוקע ועובר דרך גבורת ההוד שבדעת דמצד אימא, כי אבא גניז גו אימא כנודע, ומשם בוקע ויוצא עד הדעת של לאה שבאחורי הדעת של זעיר חוץ ממנו, ולכן נקרא חוצפית, כי הוא עז וחצוף לעבור בתוך אימא, ולבקוע ולצאת לחוץ. ובהכרח הוא, שבעברו דרך דעת דאימא, ישאר שם קצת אור ממנו, ובזה יש לו קרוב גדול עם שרש קין הנזכר. וכן כל שאר הנצוצות של שרש ר' חוצפית התורגמן, שראשיתם לבן בן נחור, כמבואר לקמן כלם, יש להם קורבה עם השרש זה של קין הנזכר לסבה הנזכרת, שעוברים דרך שם בצאתם לחוץ:

ויחזקאל הנביא, הוא מטפת זרע אדה"ר קודם שנולד קין בנו, דוגמת מה שהודעתך בענין מיכה המורשתי ונחום האלקושי וע"ש. וזהו הטעם שתמיד נזכר ביחזקאל, בן אדם עמוד על רגליך. והענין הוא, לרמוז כי הוא משרש קין בן אדה"ר, ולכן אמר עמוד על רגליך, הוא כמ"ש ז"ל בפסוק, וימח את כל היקום, שתלאו הקב"ה לקין בימי המבול ברפיון. והנה יתזקאל הוא מבחי' הרגלים של קין, כמו שיתבאר, והרגלים הם המקימים את האדם על רגליו. וזהו וימח את כל היקום כו' כל היקום שהם סוד הרגלים, כמבואר במקומו. ומה שהיה קין תלוי ברפיון מחמת חטאו, נתחזק עתה ע"י יתזקאל, ולכן עתה נקרא יחזקאל לשון חוזק, גם נאמר לו עמוד על רגליך, להתחזק ולהתקומם בהם:

ונבאר עתה ענין רב משרשיא, ובו יתבאר ענין יחזקאל וחזקיהו. הנה השם הזה, הוא מבחי' או"א, הנקראים יה כנודע. גם נודע כי משם י"ה, נמשך תוספת שבת ונמצא כי רב משרשיא, הוא סוד תוספת שבת גמור, אשר בשרש הזה של קין הנז"ל, נשארו ד' אותיות משרש, וזה

והנה כל השרש של קין הנזכר, שהם מצד החמש גבורות דאימא, אשר היא ג"כ נקראת גבורות, לכן נאחזו בהם הקליפות, וכל נצוצות שרש זה, ירדו לעמקי הקליפות, בסוד הדעת של אדם בליעל, שהוא סיסרא, סוד הדעת כנזכי. וכן ר' עקיבא שהוא משרש קין, היה בקליפה הזאת, ואח"כ יצא ממנה, ונולד מבני בניו של סיסרא כנודע:

גם ר' שמואל בר שילת, שהיה מבני בניו של המן הרשע כנודע כי גם הוא היה נתון בקליפת סיסרא, כי המן וסיסרא שניהם ממקור א' הם, כי שניהם הם בקליפת הדעת, ונודע כי רב שמואל בר שילת היה משרש קין כנז"ל. וז"ס פסוק "הכוכבים" ממסלותם "נלחמו, ר"ת המן עם סיסרא. ולפי שהדעת דז"א נבקע, ויוצא ממנה הארה אל לאה שבאחורי הדעת, שהוא סוד הדל"ת קשר של תפילין של ראש, אשר כנגד יסוד דאימא שבתוך הדעת דז"א, ואז החסדים יוצאים מצד הרקת הימיני שבראש, והגבורות מן הרקת השמאלית, לכן כתיב והלמה סיסרא מחקה ראשו, ומחצה וחלפה רקתו, כי הכניעה אותה הממשלה שהיתה לסיסרא, בהיותו יונק מן המקום ההוא כנזכר. ולכן נקמה זו היתה ע"י יעל אשת חבר הקני, שהוא משרש קין כנזכר, הנתון בקליפת סיסרא. וכבר הודעתך גלגול יעל ומציאותה, שהיא משרש קין הנזכר, בסוד אביי דאתי מדבית עלי, ואביי הוא מן קין, והנה יע"ל ועל"י הכל א' הוא, כמבואר אצלינו במקומו:

גם טעם עשרה הרוגי מלכות, ר' עקיבא וחביריו, שמעתי ממורי זלה"ה, כי ע"י שנהרגו על קדוש ה', זכו הם ללקט ולברור כל הנצוצות של הנשמות, אשר למטה ממדרגתם, הנתונים בעמקי הקליפות, ועל ידם מוצאים ומוכררים, והם מעלים אותם אל הקדושה להשתלם ולהתקן:

עוד יש טעם אחר והוא, כי עד הזמן ההוא, היה כח אל הנשמות שמתוך הקליפות לצאת, ולהעלות בסוד מ"ן אל המלכות, ומאז ואילך אין עוד כח ויכולת אל המעשה הזה, ולכן הוכרחו הם ליהרג, כדי לעלות למעלה בסוד מ"ן, וישמשו שם במקומם בבחי' מ"ן אל המלכות. ועוד יש בזה תועלת אחד, כי על ידי עמידתם אצלה למעלה בסוד מ"ן, יקנו הנצוצות שתחתיהם מציאות תקוה להתקן. והענין הוא במה שנתבאר אצלינו, כי עשרה אלו, הם כללות כל ישראל, כי הנה הם בחי' עשר שבטים, ועשרה טפות זרע שיצאו מיוסף הצדיק, כמבואר בדרושים שקדמו:

הקדמה לו

שאר השרשים בקצרה:

השרש השני של קין, והיא מבחינת שרש קין עצמו הראשונה, שהיא הגרועה מאד מן השרש הנ"ל, שהוא מבחי' הנשמות שהוריש אדם לבנו קין והבל, שהיא גבוהה ועליונה מאד מאד כנז"ל. והנה אסא המלך, הוא מהשרש הזה השני הגרועה הזה, והוא מבחינת קין עצמו. וזש"ה, (מלכים א' ט"ו) באסא אין נקי, כמ"ש ז"ל, מלמד שעשה אנגריא בת"ח. וקין נרמז באותיות אין נקי. ואח"כ נתגלגל אסא בגלגולים אחרים, כדי לתקן חטא הנז"ל, ולא נתבאר לי עוד נשמות אשר בשרש הזה:

השרשים אשר בהבל בן אדה"ר, גם הם נחלקים לב' בחי', הא' היא, העליונה והמובחרת, שהוריש אדם אביו לו. והב' היא גרועה, שהיא מצד הבל עצמו. ואמנם לא נתבאר לי ענין הנשמה הפרטיית שבכל בחי' מהם, זולתי כי מרע"ה היה מן הבחי' הראשונה המעולה, אשר הוריש אדם להבל. גם רב המנונא סבא הנזכר בזוהר. ונלע"ד כי הבנתי מדברי מורי זלה"ה, כי גם ר"א הגדול, ורשב"י, ור' יהודה נשיאה הנקרא רבינו הקדוש גם הם מבחי' מרע"ה:

עוד יש שרשים אחרים מהבל, ואיני יודע מאיזו בחי' הם, ועכ"ז אכתוב עניינם. דע, כי הרן ונחור שניהם אחי אברהם, הם ב' שרשים של הבל. ונבאר תחלה שרש הרן, ואלו הם, הרן, אהרן הכהן, יעבץ, תולע בן פואה, שמואל הנביא, אוריה הכהן, (הגהה - אמר שמואל, צ"ע, כי למעלה בשרש קין דף ק"ו ט"ב מנה אוריה הכהן עם זכריהו בן יברכיהו, וכאן מנה אותם בשרש הבל. ואפשר לתרץ, שאין כל השרשים שויים, כי אלו הם בנפש ואלו ברוח), זכריהו בן יברכיהו, אוריה החתי, שמעון בן שטח, ר' שמעון בן נתנאל, ר' יוחנן בן החורנית, חנן בן אבישלום, יהודה בן תימא, ר' יהודא נשיאה האמורא, ר' שמעון בן שטח האמורא, רב חננאל תלמיד רב, ר' יהודה בר יחזקאל, ר' אידי בר אבין, רב עינא, ר' אילא:

שרש אחר, הוא נחור אחי אברהם ונחלק לב' שרשים, אות נ' של נחור היא שרש אחד, ואלו הם, נחור, אחאב המלך, ינאי המלך, נחום איש גם זו, ר' אלעזר בן עזריא, אלישע אחר, ר' אלעזר בן תדאי, ר' אלעזר הקפר, ר' הלל האמורא, ר' אלעזר בן פדת, ר' פרנך, ר' בנאה, ר' טבלא, בר קפרא, יהודה בן גרים, רב אחא משבחה גאון בעל השאלות. ר' אחאי שהזכירוהו בגמרא פשיט רב אחאי, רב נהילאי גאון. ודע, כי כל אלו הם מבחי' נפש של השרש הנזכר, כי נפשם דוקא היתה מן השרש הנזכר. ויש אחרים שהיה רוחם משרש זו, ואלו הם, רפרם בר פפא, ר' נהוראי הנקרא ר' אלעזר בן ערך, ר' אלעזר בן קסמא, ויש אחרים שהיתה נשמתם משרש זה, ואלו הם, ר' אלעזר בן פרטא, יהודה בן נקוסאי:

אות חו"ר מנחור. הם שרש שני שבו, ואלו הם, נחור, חור בנה של מרים:

שרש אחר מן הבל, לוט בן הרן, רחבעם המלך, שאול המלך, יהושפט המלך, צדקיהו המלך, שמעון הצדיק, יהודה בן חשמונאי, שמעון בן זומא, שמעון בן ננס, שמעון אחי עזריא, ר' אלעאי אביו של ר' יהודה, איסי בר יהודה, רב ברונא רב שעורים. רבא, רב אחא בריה דרב איקא, רב חסדא, רב בנימין בר יפת, רב חנינא סבא, רבי אלעא האמורא, ר' אבא בר ממל, רחב"א מפומבדיתא, רב אבדימי אביו, ר' יצחק בר אבדימי, אבוה בר היהי, בנימין בר איהי אחיו, רב אחא גאון מפומבדיתא, רב חנינא גאון, ר' יוסף בן מיגאס רבו של הרמב"ם ז"ל:

שרש אחר מן הבל, לבן בן נחור, בלעם, נבל הכרמלי, ברזלי הגלעדי, אסא המלך, (הגהה - אמר שמואל, צ"ע, כי למעלה מנאו בשרש ב' של קי"ן, באותיות אין נקי), יהושפט המלך, יהויכין המלך, זרובבל, זכריה בן קבוטל, רשב"ג הנהרג, ר' אלעזר בן ערך, ר' יהודה בר בבא, ר' חוצפית התורגמן, בבא בן בוטא, ר"ש בר נחמני, רב ששא, רבינא, רב נחשון גאון, ר' זרחיא הלוי בעל המאורות:

שרש שת בן אדה"ר, שת, נחשון בן עמינדב, רב שמעיא חסידא, הנזכר בזוהר פרשת בלק, שמעון העמסוני, יהודה בן תימא:

שרש תרח אבי אברהם, תרח, איוב, אבידן בימי רבינו הקדוש, איבו, מצד הנפש. אבימי מצד הרוח, נחום איש גם זו, מצד הנשמה:

שרש יעקב אבינו ע"ה, יעקב, ירמיהו הנביא, דניאל, אנטיגנוס איש סוכו, ר"א בן דהבאי, רב פפא, הר"ן מפרש על הרי"ף ז"ל. שתי טפות של יעקב, הא' באביגיל אחות דוד. והב' נתגלגלה באביגיל הנביאה, אשת נבל הכרמלי:

שרש אליעזר עבד אברהם, אליעזר, כלב בן יפונה, בניהו בן יהוידע, זכריהו בן יהוידע, שמעיה בבחינת הרוח. אבטליון אחיו, בבחי' נפש:

שרש זיהרא עילאה דאדה"ר, זיהרא עילאה דאדם, חנוך, יוסף, יהושע ן' נון, אחיה השילוני, אלישע הנביא, יהושע בן פרחיא, ר' יהושע בן חנניא, ר' ישמעאל בן אלישע כ"ג מצד הרוח,

שהיתה לו נפש רחבה, כמ"ש ז"ל על פסוק אם יתן לי בלק מלא ביתו כסף וזהב, ועליו נאמר עושה עושר ולא במשפט אלא לקלל את הבריות, ולפי שמת בחצי ימיו כמ"ש בגמרא לדידי חזי לי ספרא דבלעם וכתוב ביה בר תלתי ותלת שנין הוה בלעם רשיעה, כד קטיל יתיה פנחס וכו', ולזה אמר הכתוב בחצי ימיו יעזבנו. (הגהה - אמר שמואל, גלענ"ד שכתוב בגמרא בלעם סגירא כד קטיל יתיה פנחס לסטאה וכו'). גם כיון על היות בלעם הגלגול האמצעי, וכנגד גלגולו בנבל הכרמלי שהיה אחרון שלשה הגלגולים שלו, אמר ובאחריתו יהיה נבל כמשמעו, לכן נבל הם אותיות לבן ממש למפרע:

גם בענין יוסף הצדיק נאמר בו ועשה לו כתונת פסי"ם, והוא ר"ת פתחו"ן סגרו"ן יוס"ף מטטרו"ן, או משה. והענין הוא כמ"ש ל' כי יוסף ומטטרו"ן, הם משרש זיהרא עילאה דנשמת אדה"ר. גם אותם ב' השמות האחרים, נודע שהם ב' שמות ממספר ע' שמות של שר הפנים:

גם בענין בניהו בן יהודע הכהן, כבר נתבאר אצלינו כי יען שהרג ליואב, לכן נתגלגל יואב ביואש המלך, ונתחלפה אות ב' בש' בא"ת ב"ש, ובניהו נתגלגל בזכריהו בן יהודע הכהן, והרג יואש לזכריהו, ונהרג זכריהו ג"כ, לפי שהטיח דברים כנגד כל ישראל כמ"ש חז"ל ולכן נתגלגל אחר כך בשמיעה הגר, אחיו של אבטליון, ואז הכהן הגדול הטיח דברים כנגדו, וא"ל יזלון בני עממיא לשלם כנודע, וזה לעונש כי זכריה היה תחילה כהן, והטיח דברים כנגד ישראל כנז"ל:

גם בענין ר' אלעזר בן ערך, דע כי הנפש שלו היתה בסוד נפש הגרים, והרוח שבאה בלי נפש המתיחסת לו:

גם בענין בבא בן בוטא, כבר הודעתך כי הוא נתגלגל ברב ששת, והם אותיות מחולפת בא"ת ב"ש, ולפי שהורדוס המלך נקר עיניו, לכן גם בגלגולו ברב ששת שהיה סגי נהור, כי בהכרח הוא לחזור עתה כמו שהיה בראשונה:

גם בענין עמוס הנביא, דע כי שרש נפשו היתה מבחי' עולם הנקודים, כמבואר בספרינו שהם בחי' שבעה מלכי אדום שמתו, והם חמש גבורות מנצפ"ך שהם כפולות, ונודע כי הם בגי' תק"ע, לפי ששני פעמים מנצפ"ך הם תק"ס, ובחינת כללות עשר עצמם הרי תק"ע, וז"ס אשר היה בנקודים מתקו"ע:

גם בענין ר' טרפון, דע, כי הוא מן הרפ"ח נצוצין הנודעים, כמנין טרף מטרפו"ן. ונודע, כי הם חמש גבורות מנצפ"ך, שהם המ"ן, והם בגימטריא פ"ר, וכשתחלקם לחמשה חלקים, יהיה כל חלק מהם נ"ו, ואלו הם שני אותיות ו"ן מן טרפו"ן, ונמצא כי שם טרפו"ן, הוא חלק אחד שהוא בגימטריא נ"ו מן החמשה גבורות, שכלם הם בגימטריא טרף נצוצות, וכללות כל זה נקרא טרפון:

גם א"ל מורי ז"ל, כי הוא ראה בעיניו את ר' יהושע בן קרחה, ואת ר' יהושע בנו של ר' עקיבא, ואינם איש אחד, הפך מ"ש רש"י ז"ל בפ"ק דשבועות בסוגיא דבהרת ששניהם אחד:

גם הרמב"ם ז"ל שחבר ספר היד הנקרא משנה תורה, והרמב"ן ז"ל, שרשם הוא בשתי פאות ז"א בדיקנא דיליה, בתקון האחד הנקרא א"ל, וכבר נתבאר אצלינו, כי הפאה נקרא א"ל, והוא סוד אל שדי, שהוא בגימטריא משה, ולכן ב' הפוסקים האלה נקראו משה. אמנם הרמב"ם הוא מן פאה השמאלית ולכן לא זכה לידע חכמת הזהר, אבל הרמב"ן ז"ל הוא מן פאה הימנית. ולכן זכה אליה כנודע. ולפי שנודע, כי א"ל הנזכר הוא קוצין תקיפין אשר שם, שהיא בחי' המלכות, ושם מקור הדינים, לפי שהם בחינת שערות וקוצין תקיפין, ועוד כי הם בחינת המלכות כנזכר, אשר עליהם נאמר ואל זועם בכל יום, ולכן אפילו הר"ם בן נחמני

ז"ל, שהוא מפאה הימנית, לא זכה אל חכמה זו אלא בזקנותו, כנזכר בספרים, כי בבחרותו לא היה מאמין בה, עד אשר רבו ר' עזריאל גרם לו שילמדוהו, על ידי אותה הפעולה שעשה, שבא אצלו בקפיצת הדרך כנודע:

עוד דע, כי רחב הזונה, היתה נשמה קדושה מאד, ולא לחנם נשאת ליהושע בן נון, וכמו שנודע ממ"ש ז"ל ששרתה עליה נבואה, כשאמרה ונחבאתם שמה שלשה ימים עד שוב הרודפים. גם בס"ה בפסוק ונתתם לי אות אמת, הפליגו לדבר בחכמתה, שנתכוונה בשאלתה זאת. והענין הוא, כי רחב הזונה באה משרש קין הנז"ל, ולכן שאלה מהם ונתתם לי אות אמת, כנגד מ"ש לו וישם ה' לקין אות, ואמרו רז"ל שהוא אות ו' של ההוי"ה שבתפארת הנקרא אמת. והענין הוא, כי כל נפשות הגרים הם מן המלכות נקבה, בסוד גר צדק, והיא שאלה מהם, שיעלו אותה על הת"ת הזכר, הנקרא אמת, אשר משם נשמות בני ישראל. והם השיבו לה, הנה אנחנו באים בארץ, שהיא בחי' המלכות. ועוד כי משה שהוא מן הת"ת כנודע, מת במדבר, ואנו הבאים בארץ שהיא המלכות, אין בנו כח להעלותך, האמנם יכולים אנו להעלותך עד היכל הרצון של הנקבה, דכתיב ביה כחוט השני שפתותיך, כנזכר בזוהר בפרשת פקודי וזש"ה את תקות חוט השני הזה. אבל היא היתה רוצה לעלות בהיכל הרצון העליון הזכר, הנקרא ת"ת, אשר שם אתגניז נשמת מרע"ה כנודע שם בפרשת פקודי:

והנה ענין החוט הזה, הוא מ"ש בס"ה בפסוק אם מחוט ועד שרוך נעל, שהוא חוט של חסד של אברהם, אשר על ידו מתעוררים נפשות הגרים, בסוד ההוא אתערו דעבד אברהם בסטרא אחרא, כנזכר בפרשת תרומה בפסוק ועורות תחשים ונקרא חוט השני, להיותו בנקבה, וכמש"ה כחוט השני שפתותיך, שהוא דין, להיותו בנקבה. ואמנם היא בראותה שאינה יכולה לעלות עד הת"ת, לא רצתה לקשור תקות חוט שהיא המלכות הנקראת תקוה, ולא החוט שהוא היסוד לבדו, בסוד חוט דאברהם דאתער לנפשי דגיורי, אמנם ותקשור תקות השני בחלון, שהם שני היריכים נצח והוד. ואח"כ נתגלגלה בזכר, והוא חבר הקיני, ורחב נהפכה לחבר. וגם הוא משרש קין כנז"ל. ואח"כ נתגלגל חבר הקיני בחנה אם שמואל, ולפי שקשרה תקות השני שהם נצח והוד כנזכר, לכן ילדה את שמואל שנתנבא מנצח והוד. וזהו מה שרמזה חנה הנביאה בשירה שלה, רחב פי על אויבי, גם אמרה אשה קשת רוח אנכי, ר"ל, כי בהיותה תחלה בגלגול רחב הזונה, היתה קשת רוח מסטרא דמסאבא. ואמנם יעל אשת חבר הקיני, זכתה גם היא ונתגלגלה בזכר, והוא עלי הכהן, הפוך יעל ששמש באהל שילה כנודע שהיה אהל ולא בית, וזש"ה מנשים באהל תבורך, כי יעל נתברכה יותר משאר נשים, וזהו תבורך מנשים יעל. וביאר מה ענין ברכה זו אשר לה על שאר הנשים, ואמר מנשים באהל תבורך, כי מהיותה תחלה ממדרגת נשים נהפכה לזכר, ושמש בכהונה באהל שילה כנזכר:

(הגהה - אמר שמואל, נלע"ד לומר, כי להיות כי חבר הקיני נתגלגל בחנה אם שמואל, לכן היתה חנה עקרה, להיותה גלגול איש כנודע לנו, ולא נפקדה עד שהתפלל עליה עלי הכהן, שהיה גלגול אשה, והיא יעל אשת חבר. ומסטרא דיליה נפקדה חנה, וזה אצלי כפתור ופרח כן נראה לענ"ד):

ענין קין ותולדותיו יובל ויבל וכו', הנה נתבאר אצלינו, כי כמו שיש בחי' ז"א בעולם האצילות, ונקרא ישראל, כך יש פרצוף א' הנקרא יעקב, שהוא בחי' אחורים דאבא, שנפלו למטה בעת מיתת מלכי אדום. וכמו שבחי' ז"א הנקרא ישראל, יש בו כללות קין והבל, שהם חו"ג שבו, וכל שרשי אדה"ר. כן בפרצוף יעקב הנזכר, יש בו ב' בחי', הנקראות קין והבל, וכל שרשי אדה"ר. והנה בחי' קין אשר בז"א, הוא קין עצמו בן אדה"ר. ובחי' קין אשר בפרצוף יעקב, הוא יובל מבני בניו של קין, כמש"ה ותלד עדה את יובל. ולכן יובל זה היה לוטש נחשת וברזל, להיותו מבחי' הגבורות של קין, ונודע כי הגבורות הם מן אימא, הנקראת יובל, היא שנת החמשים שנה, ולכן נקרא ע"ש זה יובל. ובחי' יובל הזה, נרמז בפסוק ועל יובל ישלח שרשיו, כי גם בו יש כל השרשים הנאחזים בקין שבז"א. והנה יובל

זה הוא מוכרח להתקן, טרם ביאת המשימ שיבא במהרה בימינו אמן, וז"ס יובילו שי למורא. יובל זה עתיד להיות נתקן ע"י משה רבינו ע"ה, בסוד העבור שיתעבר בו, כי גם במשה יש קצת נצוצות משרש קין, אע"פ ששרשו מן הבל, ובפרט האחרון הסמוך לימות ביאת המשיח, אשר הוא נקרא בשם בית יעקב, כמבואר לקמן כי דור זה נקרא בית יעקב, ולכן יובל זה שהוא בפרצוף יעקב יתוקן עתה, וזה ע"י מרע"ה כנזכר. וז"ס "ויתעבר" ה' "בי למענכם, ר"ת יובל, והבן זה. והנה הודעתך, כי גם יששכר בן יעקב הוא משרש קין, שהוא בחי' חמש גבורות שבז"א, מצד אימא עילאה בינה, ולכן מבני יששכר יודעי בינה לעתים. גם נרמז בר"ת יודעי בינה לעתים, הוא ר"ת יובל, והוא במה שהודעתך, כי יש כמה בחי' בקין, והנה בניו הם יבל ויובל, ואמנם יששכר הוא מבחי' יבל:

ענין לוט בן הרן, כבר הודעתך לעיל, כי הוא אחד מן השרשים של הבל בן אדה"ר, ונשלים עתה עניינו, דע כי לוט בן הרן, הוא מבחי' אבר בהן יד הימנית של אדה"ר, ובהן זה נמשך מסוד הבינה, ולכן בהן ובינה הם אותיות שוות, אלא שיש אות יו"ד מיותרת במלת בינה, כי בהן חסר ו'. והענין הוא, כי בינה היא ר"ת "בינה" יסוד "נצח" הוד. ובהן, ר"ת בינה הוד נצח, ולהיות בהן זה מקום הדינים כמבואר אצלינו בריש אדרת נשא, בענין שהוא עלמא דאתפרש לז"ן עיבר, כמנין בהן, וכלהו מארי דיבבא, ולכן כאשר חטא אדה"ר, ואח"כ הוליד את הבל, נתערבו נצוצותיו עם קליפות הרע של נצוצות הבל וקין, ובעת הגלגולים מתגלים, יחזור כל דבר אל שרשו כמבואר אצלינו, ואז זה הבהן ששרשו ומקומו באדם עצמו, שלט בו תערובת צד הרע אשר בהבל ולקחו עמו ונתערבו בו, ובבחי' זה אנו אומרים כי לוט בן הרן, הוא משרש הבל, אבל כפי האמת אינו רק מבהן אדם שנתערב בהבל, ולכן נרמז הבל בר"ת ואת "לוט" בן "הרן. ולפי שלוט היה אז פגום, ונאחז ומעורב בקליפת הבהן אשר שם שדי בהן הנודעים בחכמת הכשוף המתגלים בצפרנים, ולכן א"ל אברהם הפרד נא מעלי, כי אע"פ שאברהם אבינו ולוט שניהם משרש אדה"ר עצמו, עכ"ז כיון שאתה נפרדת מן אדם, ונתערבת בקליפות הרע של הבל, ולא נתקנת עדיין, הפרד נא גם עתה מעלי. וז"ש כי אנשים אחים אנחנו, כי שניהם משרש אדם עצמו:

והנה לוט זה, היו בו שני נצוצות נשמות פרוטות טובות, רות ונעמה, ושתייהם נתערבו בהבל כנזכר, ואח"כ יצאו ממנו, ונברכו ונתקנו. ולפי שזה הבהן הוא מסוד הבינה הנקראת נעמי כנודע, לכן יצאה נעמה העמונית ממנו, ששמה כשם נעמי. והנה שמעון בן זומא, גם הוא משרש הבהן הנזכר, ובהן זה יש בו ס' רבוא נצוצות נשמות, כמו שהודעתך, כי אין לך אבר מאיברי אדה"ר, שאינו נחלק לס' רבוא נצוצות לפעמים כפי העונות, ולפעמים פחות, אבל לא יותר מזה. והנה בן זומא שהיה מן הבהן הזה, הוצרך להתעבר ולהתגלגל עם כל אלו הס' רבוא של הבהן הזה, כי הם נצוציו, כדי לתקנם. וז"ס מ"ש ז"ל, כי בן זומא ראה אוכלוסא בהר הבית, ואמר לא נבראו כל אלה אלא לשמשני. והענין הוא, כיון שכלם הם נצוצותיו ותלויים בו, והוא מתעבר ומתגלגל כדי לתקנם. וכבר נתבאר אצלינו, כי כל צדיק שמתגלגל עם איזו נפש כדי לתקנה ולעזרה, הוא נוטל חלק עמו באותם המצות שעושה, ונמצא כי כל ס' רבוא ההם שהיו נצוציו, נבראו לשמשו, כי הם הטורחים ועושים המצות, והוא נוטל חלקו עמהם בלי יגיעה:

בענין השרשים של הנשמות, זכרנו למעלה שרש אחד מן הבל, שתחלתה הוא לבן בן נחור, ובכללה ר' חוצפית התורגמן. דע, כי השרש הזה, כיון שהוא של הבל, הוא מבחי' אבא כנודע. וכבר ביארתי בענין בלק ובלעם, איך כל האורות שהם מצד אבא, בוקעים ויוצאים דרך הכלים דאימא, אשר אבא גנוז בתוכה כנודע, וממנה יוצאים אל אחורי דעת דז"א אל לאה אשר שם. ואח"כ ממנה מתגלים ויוצאים לחוץ. ובהכרח הוא שבעבור אורות אבא דרך אימא מתערבים יחד, ונמצא כי זה השרש הנז"ל שבכללו הוא בלעם, ע"ש שנבלע תוך העקבים של לאה הנעלמים תוך כתר רחל, הנה הם עוברים בדרך השרש הראשון של קין, שהוא אשר מכללם הוא ר' עקיבא וריב"ז, ומתערבים שם, ויש להם קצת אחיזה וקורבה אלו עם אלו, לסבה הנזכרת, ונכלל שרש הנזכר של הבל, תוך שרש הראשון של קין, ונקרא

אח"כ ביום א' דחו"מ של פסח, הלכתי עמו לכפר אחד הנקרא עכברא, ושם נכנסנו במערת ר' ינאי, בתוך הפרדס שיוצא מעין אחד מפתח המערה עצמה, ופתחה צר עד מאד, וא"ל כי אין קבור שם רק ר' ינאי לבדו, אך ר' דוסתאי ור' נהוראי, ככתוב בספר יחוס של הצדיקים, אינם קבורים שם, ושם הדביק נפשו בנפש ר' ינאי. ובכלל דבריו א"ל ר' ינאי, אני הוא ר' ינאי בעל הציון הלזה, ודע, כי כה אמר לך השי"ת, לך ואמרת אל האיש הזה חיים ויטאל הבא עמך, שישמור עצמו מן הרכילות, ומן לשון הרע, ומן שיחה בטילה, ויהיה שפל רוח מאד, ואני אהיה עמו בכל מקום:

גם א"ל מורי זלה"ה ביום ההוא, כי נפשי יש לה שייכות ואחיזה בנפשו של מרע"ה, כי כל כללות הנשמות נכללו בו, ובפרט נשמות הצדיקים. ויש לי חלק בחינת נפשי בדוקא ממנו, אבל בבחי' הרוח והנשמה לא היה מדבר אז מה עניינם. ושנפש הזו נתגלגלה אח"כ כמה גלגולים, עד שנתגלגלה אח"כ בריב"ז, ואח"כ בר' עקיבא, ואח"כ נתגלגלה כמה גלגולים, עד שנתגלגלה באבי הנקרא נחמני חבירו של רבא. וא"ל כי ז"ס מ"ש רז"ל בגמרא כי שלשה חיו ק"ך שנה, והם, משה, וריב"ז, ור' עקיבא. ומשה עשה מ' שנה בבית פרעה, ומ' שנה במדין, ומ' שנה פרנס את ישראל. וכן ריב"ז, מ' שנה עסק בפרקמטיא ומ' שנה למד ומ' שנה לימד. וכן ר' עקיבא, מ' שנה היה עם הארץ, ומ' שנה למד, ומ' שנה לימד. וגם גלגולו אח"כ באבי, נרמז במ"ש חז"ל כי ריב"ז לא הניח מקרא ומשנה והיות דאביי ורבא, והבן ענין זה. ואחר כך נתלכשה נפש זו באחד מרבנן סבוראי, הנקרא רב אחאי, וז"ש בתלמוד עליו, פריך רב אחאי, וא"ל כי כמדומה לו שרב אחאי זה, הוא עצמו רב אחא משבחא, בעל השאלות. ואח"כ נפש זו נתגלגלה ברב דוסתאי גאון. ואחר כך עברו כמה גלגולים, עד שנתגלגלה בר' אהרן הלוי, נכדו של הר"ז הלוי בעל המאור. ואח"כ נתגלגלה בהרב בעל מגיד משנה. ואח"כ בר' יהושע סוריאנו. ואח"כ בבחור אברהם הנז"ל. ואח"כ נתגלגלה בי אני עכשיו הצעיר חיים:

וא"ל כי יש לו שייכות וקורבה עם הרמב"ם ז"ל, ולכן עשה באור המגיד משנה, על ספר היד להרמב"ם זלה"ה כנודע. ואמר לי כי לסבת היותו ר' אלעזר בן ערך תלמיד ריב"ז שהוא שרש נפשי כנז"ל, לכן בא עתה להתעבר בי, בהיותי בן י"ג שנה, כדי להשלים מה שחסר לריב"ז רבו, והוא המדריכני עתה, ומסייעני, כי התלמיד חייב בכבוד רבו:

גם רבי אלעזר בן שמוע נתעבר בי, בשנת העשרים, כדי להשלים חלק ר' עקיבא רבו, לסבה הנזכרת כי הוא תלמידו. וא"ל, כי זה הוא הסימן, אל היותי מגולגל מר' עקיבא, כי בכל עת שאני רואה קבוץ עם להרוג איזה אדם, אני מתעלף, לפי שנפשי זוכרת הצער שסבלה, בזמן שנהרג ר' עקיבא ע"ה, וכן הוא האמת. גם נתן לי סימן אחר, כי בהיותי בחור, היה לי חשק גדול, ללמוד בפרקי ר"א, והטעם היה, לפי שהיה רבו של רבי עקיבא:

גם א"ל, כי לסבה שהיו ריב"ז, ור' עקיבא, שניהם עמי הארץ, בתחלת בחרותם, בארבעים שנה הראשונים, ובפרט ר' עקיבא, שהיה אומר מי יתן לי ת"ח ואנשכנו כחמור, ומזה תבין שאר דברים כשהיה ע"ה מ' שנה ובהכרח שהיה להם חטאת נעורים. וא"ל, כי הסבה היא, לפי שהיתה נפשם בחי' טפת זרע, מאותם עשר טיפין שהוציא יוסף הצדיק מבין עשר אצבעותיו, כמאמר רז"ל וע"כ היו עמי הארץ מ' שנה הראשונים, ונאחזו בהם החצונים קצת באותם הימים, ולסבה זו הוצרכו להתגלגל אחר כך בכל הגלגולים הנזכרים, ולסבה הנזכרת נכנסה נפש גדולה וקדושה כזו בר' עקיבא, שהיה בן גרים, ולא מזרע ישראל. והסבה היא, לפי שהיא טפת זרע יוסף, שיצאה מבין צפורניו, בעת הרהורו באשת אדוניו כנודע. ונודע מ"ש בזהר בפרשת ויקרא דף י"ד ריש ע"ב, כי הגר קשה לאעברא וזהמא מיניה, אפילו עד תלתא דרי. ואח"כ כיון שר' עקיבא היה בן גרים, בהכרח שנאחזו בו החצונים בהיותו ע"ה כנזכר. וא"ל, שלסבה היותי מגולגל מהם, שלכן אירע לידי החטא ההוא, שקשרו אותי ביום חתונתי בכניסתי לחופה, עמדתי קשור ט' חדשים רצופים, ובהכרח היה שהוצאתי קרי לבטלה בזמן ההוא, וזה נמשך לי להיותי מטפת זרע יוסף הצדיק ע"ה כנז"ל. ומסבת היות ר'

ופעם אחרת א"ל, כי גם כל אותם הנשמות נצוצות של אותם האנשים, שהם מן תחלת הדרגת נפש ר' עקיבא, עד אני הצעיר חיים, כי כלם הם מגולגלים בי בגלגול גמור, ומשותפים עם נפשי בגלגול הזה, ואפשר שאם אזכה יותר, יתערבו בי גם מן אותם אשר הם קודמים אל ר' עקיבא, כמו ריב"ז וכיוצא בו, בסוד עבור בלבד. וטעם הדבר הוא, לפי שאין בכל הנצוצות של השרש הזה, כ"כ קרוב אל נצוץ נפשי, כמו נצוץ נפש ר' עקיבא, כי נצוץ נפשי קרובה וסמוכה אליו יותר מכלם, ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל שאר הנצוצות. וכמו שנצוץ נפש ר' עקיבא, עלה באותה המדרגה הנקראת מחשבה, גם אני אוכל לעלות כפי מעשי במעלה גדולה עד מאד, יותר מכמה נצוצות אשר קדמו אלי. וא"ל, כי נפשי ונפש ר' עקיבא, הם סמוכות יחד בשרש הנפשות. אמנם ר' עקיבא לא היתה לו אלא מצד קין, בבחי' נפש בלבד, כי הרוח שלו מבחי' קין גם כן אשר היתה ראויה אל הנפש ההיא שלו, לא לקחה אז, אמנם לקח רוח אחרת משרש הבל או אדם. וגם אני יש ל' מזומנות ב' בחי' של הרוח, אחת היא בחי' הרוח הראויה אל נפשי, שהיא משרש קין. והב', בחי' רוח משרש אחר. כמו שביארנו, כי ע"י חטאו של אדה"ר נתערבו הנשמות, בחי' רוח מן שרש הבל, עם בחי' נפש משרש קין, וכן להפך. ובחינת רוח משרש אדם ברוח של קין או של הבל, וכן להפך. והנה בחי' הרוח אשר לי מצד קין, הוא גדול במאד מאד מן הרוח אשר לי מצד הערוב כנזכר, ואם אזכה אקח את הרוח הזה אשר נוגע לי מצד קין. וכן עד"ז הוא בנשמה. וא"ל, כי אחר הנצוץ של ר' עקיבא, אין קרוב אלי יותר מנצוץ אביי, לפי שאביי זכה ליקח נר"ן כלם מן השרש שלי, שהם מבחי' קין, משא"כ באחרים כנז"ל. וא"ל, כי אביי הוא רב יבא סבא עצמו הנזכר בזוהר דמשפטים, ואביי נרמז בר"ת פסוק "אך" כי "ישוב" "יהפוך", ר"ת אביי. ואמר יהפוך ר"ל אל הפוך, יבא לאביי, וזהו יהפוך. ושאלתי למורי ז"ל שיבאר לי סבת הפוך זה מה עניינו, ולא רצה לבאר לי:

יום אחד אמר לי, כי שרש נפשי, היא טפת זרע יוסף שיצאה מבין צפרניו, מאותם העשר טפות כנודע:

גם א"ל, כי הנפש היתירה שבאה לי בסוד תוספת שבת, היא גבוה ומעולה מאד, וכמעט שהיא מבחינת האצילות. וא"ל אותו היום, כי אז עדיין לא זכיתי לנפש יתירה הנז', רק פעם אחת או שתיים:

בענין נפשי א"ל, כי הנה כאשר חטא קין, היו אז כל הנצוצות של זה השרש, כלם כלולים בו, כלם ממנו, עד הנצוצות שיהיו עד ביאת המשיח, וגם נצוץ נפשי היתה כלולה בו, וע"י חטאו נתערבו כל הנצוצות בקליפות, וכל הנצוצות המעולות והחשובות ירדו למטה מכל השאר בעמקי הקליפות, לפי שעון קין היתה במחשבה העליונה, כנזכר בתקונין. והנה ר' עקיבא מקומו הוא בזרועות, בסוד וידו אוחזת בעקב עשו כמבואר לעיל, כי הוא העקב של היד השמאלי של ז"א, והנה היד לפעמים האדם משפיל אותה עד העקב, ולפעמים יכול להעלותה עד הראש. ולכן נפלו זרועות אלו עד העקב, ואח"כ ע"י שנהרג ר' עקיבא, נתעלה ועלה עד המחשבה העליונה. וכמ"ש הקב"ה למשה כך עלה במחשבה, כדי לתקן מה שפגם. וא"ל, כי גם אני וכל הדומים אלי, נוכל לעלות ע"י מעשינו, להיותנו מבחי' הזרועות, לעלות במעלה רמה ונשאה עד אין קץ, יותר מכמה אנשים הקודמים אלינו בזמנים הראשונים. ואמנם מקום נצוץ נפשי, הוא בכתפות שבזרועות, ונתן לי סימן בזה, כי יש לי שם שערות ארוכות, ונמצא שאני כלול מחו"ג, להיותי בסוד הכתפים. והנה עדיין הנצוץ הפרטי של נפשי לא נתגלגל, ולא בא עדיין בעולם הוא לבדו אלא עתה, ובערך זה אני חדש. אבל בערך שיצאתי כלול בנפש קין כנז', אני צריך להשלים נר"ן שלי שנפגמו, בהיותי שם מחמת חטאו של קין, וצריך אני להשלים חלקי אשר שם, והנה נצוץ נפשי, קרוב וסמוך אל נצוץ נפש ר' עקיבא, יותר מכל השאר, ולכן הוא מתגלגל עמי יותר מכל השאר:

אמר לי מורי זלה"ה, כי שלשה הם שטעו בקץ, יעקב כשקרא לבניו ונעלם ממנו הקץ. וכן ר' עקיבא יש בו אותיות יעקב, לרמוז כי טעותם וטעה וחשב שבן כוזיבא היה משיח. וכן

יום שבת אחד, נגלה בי רב משרשיא, וא"ל מורי ז"ל, כי ז"ס תוספת שבת גמור מצד שרש נפשי. והענין הוא, כי שם זה הוא מבחינת או"א הנקראים י"ה, ונודע כי מזה הוא תוספת שבת, ושאר אותיות הוא משרש, והנה הב' שינין, הם ב' שמות מצפ"ן, שכל אחד מהם עולה בגימטריא ש', והם ב' אותיות של תוספת שבת הנזכר בר"מ בפרשת יתרו מן אותם הז' שמות הכתובים שם, נשארו ב' אותיות מ"ר, והם בגימטריא שאר החמשה שמות הנז', שהם, ה', ה', אלה"ם, א"ל, אדנ"י, הנזכר שם, שהם בגימטריא רל"ד, ושבעה השמות עצמם הרי הם רמ"א. נמצא כי שם זה הוא תוספת שבת של שרש נפשי, והוא כללות ז' שמות השבת, ומקורם שהוא שם י"ה:

וא"ל מורי ז"ל, כי חזקיהו המלך, הוא בחי' הראש של זה השרש של קין, ויען שהיה קין תלוי ברפיון בימי המבול, כמ"ש חז"ל נתקן ונתחזק ע"י חזקיהו. ומשם התחיל להתחזק בחי' הראש. וזהו חזקיהו, חזק י"ה. וזש"ה, אמרתי לא אראה י"ה בארץ החיים, כי הנה הוא בא לחזק בחי' הראש של זה השרש שהוא י"ה, כנודע ששם זה הוא בראש. והוא חשב תחלה, שעדיין לא נתקן ונשלם בחי' הראש של קין להשתלם בזה רב משרשיא, כי יש בו אותיות שר"ש י"ה, כי השורש הוא בראש, וגם שם הוא שם י"ה. ונמצא כי חזקיהו המלך, ורב משרשי"ה, שניהם בראש קין. ואמנם ביחזקאל הנביא, נתחזק קין בבחינת הרגלים, וז"ס בן אדם עמוד על רגליך, כי היה בחינת בן אדה"ר, וא"ל שיעמוד על רגליו, ויחזקם ויתקנם, כי משם נמשך, ולכן נקרא יחזקאל, לשון חזק. והנה שמעון בן עזאי ושמעון בן זומא הם ב' שינין שהם ממשרשי"ה ולכן נשא בן עזאי בתו של ר"ע, כי אע"פ ששנים אלו אינם משרשי כנו"ל, עכ"ז יש להם קורבה גדולה עם שרשי, וכן אירע לאליהו הנביא ו"ל שנתעברו בו נשמת נדב ואביהו, שהם מן קין, יען היה בא מבנות פוטיאל שהוא יתרו שבא מן קין, כמ"ש רז"ל כן הענין באלישע ויונה שיש להם קורבה גדולה בשר"ש נפשי, ולא רצה לגלות לי יותר בזה:

יום שבת אחד, נתגלו בי רמי בר יחזקאל, ורב ביבי בר אביי. וא"ל מורי ז"ל, כי באותה הלילה אמרו לו בחלום, כי רב ביבי נרמז בפסוק זה בר"ת והוא פסוק 'חזה' ציון 'קרית' מועדינו 'אהל' 'בל' 'יצען' 'בל' 'יסע', ר"ת אביי. וגם מורי ז"ל נרמז בפסוק זה בר"ת, והוא פסוק 'חזה' ציון 'קרית' מועדינו, כאשר יתחלפו אות מ' ביו"ד בא"ת ב"ש, יהיה יצחק, שם מורי ז"ל. גם א"ל בחלום, כי ר"ת 'חזה' ציון 'קרית' מועדינו, ר"ת בגימטריא רחל, שהוא סוד נוקבא דז"א, הנקראת רחל. וגם היא נקראת ציון קרית מועדינו, היוצאת בחזה דז"א, ולזה אמר חזה ציון בלשון תרגום, ולא אמר ראה בלשון הקדש, לרמוז אל הנז"ל. וגם אביי אביו של רב ביבי, רמוז בר"ת של מלות אהל בל יצען בל יסע. ולא רצה לגלות לי תכלית הדברים אלו מה ענינם:

בענין אשתי א"ל, כי הנה אין בכל הנצוצות של שרש נפשי כ"כ קרוב אלי, כמו נצוץ של ר' עקיבא, והוא קרוב עמי יותר מכלם, וכל מה שאירע לו אירע לי, וא"ל כי אשתי חנה, היא גלגול כלבא שבוע, חמיו של ר' עקיבא. ויען כי נרבע כנקבה, בא בגלגול אשה אחת, שהיתה מרבניתיה דאביי, יען גם הוא היה משרש ר' עקיבא כנודע, ועליה אמרו בתלמוד אמר אביי אמרה לי אם. ואח"כ נתגלגלה באשתי חנה, יען היא גלגול זכר, אי אפשר להיות לי ממנה בנים זכרים אלא נקבות, ואפילו נקבות לא תלד לפי שהיא זכר, אלא בהצטרפות נשמת נקבה אחרת עמה שתתעבר בה, וא"ל שנתעברה בה נפש אשת טורנסרופוס הרשע, שנשאת אח"כ לר' עקיבא כנודע, וזהו לסבת הקורבה שיש לר' עקיבא עם אשתי, שהיא מגלגול חמיו כנזכר. ואז נתעברה מבתי אנגיל"א. וכשנולדה, נתגלגלה בבתי הנזכרת ונפרדה מאשתי. ואחר שמתה בתי אנגיל"א הנזכרת אז יצטרך שתחזור להתעבר פעם ב' באשתי, ואז תחזור לילד בת אחרת, ותהיה גלגול אשת טורנסרופוס הרשע הנזכר ממש, ואם תחיה הבת הנזכרת ההיא, יצטרך שנפש נקבה אחרת תתעבר בה, ותוליד בת אחרת, ותתגלגל הנפש באותה הבת, והנה אם אותה הנפש תשאר עם אשתי בבחי' עבור ולא תפרד ממנה, אז אפשר שהולד אשר תלד שיהיה זכר, ואמר לי שתמות זאת, ואח"כ אשא אשה אחרת, עם עושר גדול

מתגלים, אז ודאי שכל השאר מתגלים עמהם, אלא שלסבת גודל הארת אלו העיקריים, אינם ניכרים האחרים. ולא ביאר לי מורי ז"ל, כמה נצוצות הם אשר הם העיקריים. והנה אם לא יהיה נפשו או רוחו או נשמתו מתוקנת לגמרי, אז כפי המצות שעושה, כך נצוצות יתגלו בו מן תרי"ג של הנפש, או מתרי"ג של הרוח, או מתרי"ג של הנשמה. ויש נצוצות שהם מרוחקים הרבה ממנו, ויש קרובים מאד, ויש מקיפים אותו מרחוק, ויש מקיפים עליו וחופפים עליו בסמוך. והכל הוא כפי מעשה האדם, וכאשר יחטאו יחזרו להסתלק ממנו ח"ו, וכפי שעור החטא כך יהיה מספר הנצוצות אשר יסתלקו ממנו:

גם בענין שרשי הנשמות, דע, כי כל הנשמות היו כלולים באדה"ר. והנה כל שרש נשמות אדה"ר, הם שלשה אבות. ואח"כ נחלקים לי"ב שבטים. ואח"כ נחלקים לשבעים נפש. וכל חלק מאלו הע', נחלקים לכמה חלקים, עד שנמצאו כל החלקים של השרשים כלם, שיש בנשמת אדה"ר, הם ששים רבוא שרשים קטנים:

והנה אם תדקדק תראה, כי התרי"ג הם כללות ס' רבוא, כי הס' רבוא הם שש מאות אלף רגלי, והם ב' אותיות ת"ר של תרי"ג. ואות ג' של תרי"ג, הם שלש אבות. ואות י' של תרי"ג, הם סוד ע' נפש. כי הנה שש קצוות הם, בסוד ס' רבוא כנודע, והיו"ד היא משלמת לע' נפש כנודע, גם ב' אותיות י"ג, הם י"ב שבטים, ואחד יתר הוא מציאותם. הרי שהם תרי"ג, וכוללים כל המציאות הנז"ל:

והנה קין, שהוא שרש אחד מן השרשים שבנשמת אדם, והוא הכתף השמאלי של אדם, ונחלק ע"ד הנזכר, שהוא ג' אבות, וי"ב שבטים, וע' נפש, ואין עוד נחלק יותר, רק עד ע' נפש, שהם ע' שרשים ולא יותר. כי אינו דומה לאדם הראשון, שיש לו שרשים ס' רבוא. אבל לפי שקין הוא אחד ממספר השרשים של אדה"ר, לכן יש בו ג"כ מציאות אדם, להיותו נחלק כמוהו, לשלשה אבות, וי"ב שבטים, וע' נפש, שהם ע' שרשים ולא יותר. אבל אינו דומה לגמרי אל אדם, הנחלק לס' רבוא שרשים. ואמנם אלו הע' שרשים של קין, נחלקים עד ס' רבוא נצוצות לבד. אך השרשים אינם רק ע' שרשים. וכן עד"ז בכתף הימני של אדה"ר, והוא שרש הבל, ויש בו ג"כ ג' אבות, ואח"כ נחלקים לי"ב שבטים, ואח"כ נחלקים לשבעים נפש, שהם שבעים שרשים ולא יותר, וכללות כלם יחד, הם ס' רבוא נצוצות נשמות ולא יותר. ודע, כי כל שרש ושורש מאלו הע' שרשים שיש בקין או בהבל, יש בו פרצוף שלם אחד, וכללות הפרצוף הזה, נקרא שרש אחד, כי אין לך שרש ושרש מכל השרשים כלם, שאינו בחינת פרצוף גמור:

והנה שרש נפשי אני חיים, הוא שרש אחד מן הע' שרשים של קין, ויש בו פרצוף אחד שלם, ויש בו יותר מתרי"ג נצוצות נשמות, ור' עקיבא, ור' עקיבא בן מהללאל, וגם אני חיים, אנחנו הם מן העקב של זה הפרצוף. וחזקיהו המלך, הוא בראש פרצוף זה. ודע, כי תרין כתפין הנז' דאדה"ר, שהם בחי' קין והבל, רוצה לומר, כי הנה או"א, הם אדם וחווה, ותרין עטרין דגניזין בהון, שהם חו"ג, אלו הם הבל חסד, קין גבורה:

אמר שמואל, מצאתי הגהה אחת וז"ל, והנלע"ד, כי אין העקב הזה הכולל של כל פרצוף קין, אלא עקב אחת פרטיי, של אחד מהע' שרשים של קין, כי בכל שרש יש עקב אחד, אך זה השרש כלו של ר' עקיבא, איני יודע אם הוא העליון, או התחתון, או אחד משאר הע' שרשים, ואינו מוכרח שכל השרש הזה, הוא העקב לבדו שבכל כללות פרצוף קין, הכולל ע' שרשים וצ"ע:

הקדמה לח

כללות קצור ענין שרש נפשי, קין הוא אבר א' מן רמ"ח אברים, הכוללים כל קומת אדה"ר. ואבר הזה הוא בחי' חמש גבורות של הדעת, והם בחי' פנימיות האבר הזה. ויען כי בחטא אדה"ר ירדו אל הכתף השמאלי, לכן זה הכתף כלו הוא בחי' חיצוניות שרש קין, כי הוא שרש א' גדול, מתרי"ג שרשים גדולים, הכוללים כל קומת אדה"ר, ושרש הזה של קין נחלק לתרי"ג נצוצי נשמות גדולים. ואמנם שרש הגדול הזה מתחלק לשבעים שרשים קטנים, אשר כל שרש מהם אינו פחות מתרי"ג נצוצות קטנות של נשמות, וכללות כל ע' השרשים הקטנים האלו, הם ס' רבוא נצוצות קטנות נשמות. והנה כל כללות קין נקרא שרש א' גדול, והוא פרצוף א' גדול הנקרא קין, ונחלק לע' שרשים קטנים, והם ע' פרצופים קטנים. ופרצוף א' מאלו הע' פרצופים קטנים, הוא פרק עקב השמאלי של פרצוף הגדול הנקרא קין. וזהו הפרצוף הקטן שהוא עקב שמאלי של קין, הוא הנקרא שרש נפשי באמת. וכלנו קרובים זה לזה, ובפרצוף זה, יש יותר מתרי"ג נצוצים קטנים, וכלם תלמידי חכמים, זולת ענפים אחרים שהם בעלי בתים. באופן, כי שרש נפשי, הוא עקב השמאלי, של אבר כתף השמאלי של אדה"ר. וזה בבחי' החיצוניות של שרש נפשי:

אך בחינת הפנימיות של שרש נפשי, היא המלכות שבגבורה, הנקראת הוד שבדעת, וזו המלכות היא בחי' לאה, שמקומה אחורי הדעת, אלא שהיא עדיין בפנים, בבחי' זכר של כל כללות קין. ונפש ר' עקיבא, היא עקב השמאלי, של פרצוף של כל כללות קין, בעקב ההוד של המלכות הכתר של הדעת, מבחי' הגבורות דגדלות הקטן הנזכר, באופן שהיא מלכות של לאה הנז'. אך נפשי אני חיים, היא הארה היוצאת מן זו המלכות של לאה, ונמשכת להאיר אל המלכות של לאה החיצונה, שבאחורי הדעת שהיא נקבה גמורה. ועדיין יש לדעת, כי כל זה הוא מבחי' הכתר של ההוד, בבחי' מלכות של הכתר הנזכר, כי כל קין אינו אלא מבחי' הכתרים, הנקרא חלתו של עולם כנודע. ואם תדקדק יותר, תמצא כי שרש נפשי, היא במלכות של ההוד של הכתר, של כללות עיטרא דגבורה, שהיא פנימית, ומתלבש תוך חיצוניותה, שהיא מלכות של ההוד של הכתר, דכל פרצוף הגדול, הנקרא אבר כתף שמאלי של אדה"ר. ופרטיות נפשי, היא הארה היוצאת מן המלכות של המלכות של הוד שבכתר עיטרא דגבורות, ומאירה במלכות של המלכות שבהוד של הכתר של לאה החיצונה, אשת יעקב הנקרא ז"א:

בתמוז שנת השל"א, אמרתי למורי זלה"ה, שילמדני יחוד א', כדי להשיג השגה, ואמר לי לא תוכל עדיין, והפצרתני בו, ויתן לי יחוד קצר, ובחצי הלילה קמתי וייחדתיו, וארגיש זעזוע בגופי, וראשי כבידה עלי, והתחיל דעתי להשטות, ונעקם פי לצד אחד, וחזלתי מלייחד עוד. ובבקר א"ל מורי ז"ל, הלא אמרתי לך, כי יקרך כבן זומא שנפגע ולולי שאתה ר' עקיבא לא היה לך רפואה, אז ננע על שפתי בכוונה ידועה לו, שלשה ימים בכל בקר, ונתרפאתי. ובערב ר"ח אלול אמר לי, כבר אתה ראוי, ושלחני למערת אביי כנז"ל:

בשנת השל"ב, יצאנו אל השדה, ועברנו על קבר גוי אחד קדמון יותר מאלף שנים, וראה נפשי על ציונו, ובקש להמיתני ולהזיקני, והיו מלאכים רבים, ונשמות צדיקים שלא ישוערו, מימיני ומשמאלי, ולא יכול לי, ויצוני מורי ז"ל, שבחזרתי לא אחזור בדרך הזה עוד, ואח"כ הלך עמי נפש הגוי רחוקה ממני, ושם בשדה נתכעסתי עם הרב יהודה משען, ותחל נפש הגוי להתחבר בי, ותחטאני עוד, ולא רציתי לשמוע דרשת מורי ז"ל, והתחיל לבכות ויאמר, הנה כל הנשמות הצדיקים והמלאכים הלכו להם, ע"י הכעס, ולפיכך שלט בו הנפש ההיא, ומה אעשה, והלואי שיזקוהו ויניחוהו חי, כי אוכל לרפאתו, אבל ירא אני פן ימיתוהו, ולא יתקיים כל מה שאני חושב שיתוקן העולם על ידו כנודע לי, ואיני יכול להגיד כי לא ניתן רשות להגיד, וכי לריק יגעתי, ונחרב העולם, ולא אכל כל הלילה מרוב צערו ודאגתו, והלכתי וחזרתי בדרך ההוא לבדי, וכשהגעתי על קברו, רוח נשאתני ממש, וראיתי עצמי רץ באויר, גבוה עשרים קומה מעל גבי הקרקע, עד שהגעתי למדינה בעת צאת הכוכבים, והניחוני שם, והלכתי לישן בריא עד אור הבקר, ורציתי לקום, והיו איברי נחלשים אחד לאחד, והרגישו בי, והולכנו עד פתח מורי ז"ל לאט לאט, ובהגיעי שם, לא נותרה בי נשמה

המקיף, הוא סוד אך בצלם יתהלך איש. ודע, כי זו הבחי' של קין, שהוא שרש נשמתי, לא התחילה ליתקן עד נדב ואביהוא. וז"ס, פסוק ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם, נפש אדם ממש, שהנחילה לקין בנו, והיא נפש דאצילות. ואמנם דע, כי כל הנשמות נתערבו טוב עם רע, מעת שחטא אדם, ומעת שחטאו קין והבל, כנזכר בתקונים. והנה נשמת נדב ואביהוא, התחיל בתחלה ליתקן, והוברר הטוב ההוא מן הרע שבו. ואמנם כל שאר הנשמות אשר משרש בחי' זו, עדיין לא הובררו, וכלם באו בסוד צלם מקיף כל אחת, בעת הנגזר לה לצאת מן הקליפות, על ראש נדב ואביהוא, ועדיין היו אז כל אחת ואחת מעורבים הטוב עם רע שלו. ואח"כ, כשחזרה הנשמה אחרת להתקן מזה השרש באדם אחד, היא לבדה נתגלת, אך כל שאר הנשמות שבכל שרש הזה, באו בסוד צלם מקיף על ראש האיש ההוא:

וכן נמשך לעולם, עד שבאה נשמת הרב מגיד משנה בעולם, ואז כל הנשמות של שורש הזה שלא נטרדו מקליפתם, באו עליו בסוד צלם מקיף כנז"ל. והנה הרב מגיד משנה, כבר ידעת שהיה בימי בדרשי, שהיו עוסקים בחכמת הפילוסופיא, ולא בחרו בחכמת הקבלה, כנזכר בשו"ת הרשב"א זלה"ה, ובקשו החצונים להטעות את הרב מגיד משנה, לסבת עון הנזכר, שלא היה מאמין בחכמת הקבלה. ואז הוציאו את נפשם שהיתה נתונה בעמקי הקליפות מזמן רב מימות קין, והם נתיאשו ממני, וחשבו כי כבר הייתי מחברתם, והוציאוני אותי, וגם כמה חיצונים אחרים, להתעבר בהרב מגיד משנה, ולהטעותו, לאבדו מן העולם. ולהיות שנשמתי היתה ממקום גבוה כנז"ל, מעם מקום ר' עקיבא ז"ל, ובפרט שנתעברתי בהרב מגיד משנה, שגם הוא משרש נשמתי, ואז נתחברנו יחד, ואדברא גברה כחי על החיצונים, וחזקתיו וסייעתיו, כי הם חשבו שכבר הייתי אבוד ביניהם מזמן רב, וכי כבר הייתי במדרגתם ח"ו, וגברה הקדושה אשר בי, והכנעתים, וכפפתי אותם, ונשארתי אז בסוד צלם מקיף על ראש הרב מגיד משנה, אעפ"י שאינו ממדרגתי כי אני גבוה מאד, עכ"ז להיותו משרשי, נשארתי עמו בסוד צלם מקיף, ואז היתה התחלתי לצאת מעמקי הקליפות:

וכדי שתבין זה, אודיעך פסוק עד אשר שלט האדם באדם לרע לו, כי האדם הוא אדם בליעל, והם החיצונים, ושולטים באדם הקדוש, בנשמות הקדושות, מחמת עון אדם וקין והבל בניו, שעירבו טוב ברע. וכפי גדלות הנשמה הקדושה, כן גדלות הרע שלה, כי כפי האבר שנאחזת בקדושה, כן תתערב באבר שכנגדו בטומאה. וז"ס כל הגדול מחבירו, יצרו גדול ממנו. וזה ג"כ היה ענין דוד הע"ה, שהיתה נשמה גדולה, ובפגם אדם נתערבה ברע גדול מאד בעמקי הקליפות, ולכן יצא אדמוני, ועשה ענין דבת שבע ואביגיל, ולא נחשב לו כלום, והטעם הוא, כפי שאז היתה הפעם הא' שיצא מעמקי הקליפות, ובא משותף עם רע גדול מאד, ואינו מן התימא אם יעשה מה שעשה ובפרט כי הקב"ה הניחו ביד יצרו להרבות שכרו. וז"ס מ"ש ז"ל אלמלא אתה שאול, והוא דוד, הייתי מאבד כמה דוד מפני שאול, וזה דבר תימא, כי הצור תמים פעלו. אלא הענין הוא כנזכר, כי אם הנשמה גדולה מאד, ובפרט אם אז יוצאת מעמקי הקליפות, הקב"ה מניחו ביד יצה"ר, להרבות שכרו, לראותו שנשמתו גדולה, ולא יוכל הרע עמו. ולכן אפילו שיעשה איזה דבר אשר לא טוב, לא אשם בזה. מטא"כ אם רואה הקב"ה, שהאדם חלש, ונשמתו שפלה, שמביאו בגלגול תם, שאפילו שירצה להרע, אין בו כח. ולכן אל תתמה, אם אנשים גדולים מאד יעשו איזה עון, שלא יעשהו פחות ממנו מאד במעלה. וז"ס פסוק כי האדם יראה לעינים וה' יראה ללבב וגו', הם שני לבבות טוב ורע, והרע שלו גדול עד מאד, והטוב שהוא עושה אפילו שהוא מועט יותר גדול מאדם אחר, וז"ש דוד ויעלני מבור שאון מטיט היון וגו', ויתן בפי שיר חדש וגו', ודי בזה למבין:

וא"ל מורי ז"ל, כי גם אני להיות שנשמתי בתכלית הגדולה והקדושה, הניחני הקב"ה ביד היצה"ר שלי, שאולולי גודל נשמתי, היה היצה"ר שלי יכול לאבדני ח"ו מן העולם, לכן אין עונותי שקולים א' מני אלף, כמו לאנשים אחרים, כי נסתלקה מהם בחירתם, לסבת חולשת נפשם. אמנם אני שעומד עתה בתחלת נקיון, אין עונותי נחשבים לכלום בפני עונות אחרים,

נקראים נשמות חדשות האמיתיות. ואח"כ יש מדרגה אחרת, והם הנשמות שנשתיירו באדם הראשון, ואלו עדיין נקראות חדשות, אבל לא בערך הראשונות. וכאשר אלו הנשמות יבאו בגלגול בפעם ראשונה, אחר שמת אדה"ר ונפרדו ממנו, אז נקראות חדשות. והטעם הוא, לפי כי יצירת אדה"ר עדיין אינה נחשבת לפעם א', לפי שיצירתו היתה בבחי' אחורבאחור כנודע ולכן אינה נחשבת, עד שיבא פנים בפנים, ואז תקרא פעם א', ואם גם אחרי מיתת אדם לא תזכה נשמה זו לבא בעולם, אלא ע"י זווג אחור באחור, עכ"ז כבר נקרא עתה פעם א' ג"כ, כיון שבא אחר מיתת אדה"ר:

ואחר מדרגה זו, היא מדרגת קין והבל, שהם מאותם הנשמות אשר נשתיירו באדה"ר, והורישם לקין והבל בחייו. וגם בחי' זו אינה נחשבת עדיין לפעם א'. אבל כאשר נשמות אלו יחזרו לבא בעולם אחר מיתת קין והבל, אפילו אם יבאו בבחי' אחור באחור, תקרא פעם א', ותקרא ג"כ נשמה חדשה. ומשם ואילך אם תחזור פעם אחרת, אז תקרא מגולגלת, כי אפילו שניתן מן אדם לקין והבל, כיון שלא היה אחר מיתתו אלא בהיותו חי עדיין הנחילם לבניו, אינו נחשב לביאת פעם א' בפני עצמה, אמנם עכ"ז הם גרועים מן אותם שנשארו באדה"ר ממש, ואינם כ"כ נקראים חדשות כמותם:

ואח"כ מדרגה אחרת, הם הנשמות שנפלו בעמקי הקליפות בחטאו של אדה"ר, כי אלו בפעם ראשונה שיבואו לעולם נקראים מגולגלות:

ואח"כ מדרגה אחרת, והם הנשמות הבאים בגרים, והנה כל פרטי הנשמות כלם ירדו אל הקליפות, חוץ מן החדשות הגמורות האמיתיות, שהם מדרגה א' הנז"ל. אבל כל השאר ירדו אל הקליפות, אלא שאינם שוות במדרגתם, כי אותם אשר נשתיירו באדם עצמו, אין בהם רק פגם אחד של אדם. ואותם אשר הנחיל לקין והבל בניו, יש בהם ב' מיני פגם, אחד של אדם, ואחד של קין והבל עצמם, שחטאו גם הם, כנזכר בתקונין:

ודע, כי כאשר הנשמות יוצאות מעמקי הקליפות, כדי לבא בעולם, הם צריכות בתחלה להתעבר במלכות, כדי להטהר ולהתנקות מאותם הקליפות והזוהמות שהיו בתוכם כבראשונה, וכפי גדר הנשמה, כך יהיה בה כח וזכות להתעכב שם, כי בחי' החדשות הגמורות, הם יכולות להתעכב במלכות, בסוד עבור י"ב חדש, ואח"כ באות בעולם, ולכן יש עבור של י"ב חדש, כנזכר בגמרא במעשה דרבא תוספאה, ובחי' הב', שהם הנשמות שנשתיירו באדם, כי אלו גם הם חדשות, אבל לא כבראשונות, ולכן אינם עומדות בסוד עבור במלכות רק ט' חדשים בלבד, ואח"כ באות בעולם. ובחינה השלישית, והיא נשמת קין והבל, גם הם נקראים חדשות אבל לא בראשונות ולא בשניות, שאלו יש בהם ב' מיני פגם כנז"ל, ולכן אלו עבורם ז' חדשים בלבד. ובחי' הד' שהם שאר הנשמות שנשרו מאדה"ר, ירדו אל הקליפות, אע"פ שהם עדיין בפעם א', או שאר בחי' הנשמות הראשונות כשבאו בפעם ב', אז כלם נקראים נשמות מגולגלות כנז"ל. וכל אלו אינם יכולות להתעכב בעבור במלכות רק מ' יום כנגד יצירת הולד, ואח"כ באות בעולם. ובחינה החמשית והם נשמות הגרים, אלו אינם מתעכבות רק עבור שלשה ימים בלבד כדי קליטת הזרע, ואח"כ באות בעולם. ודע, כי כפי זמן התעכבם בעבור במלכות, כך יהיה גודל הארתם והזדככותם מן הקליפות:

גם דע הקדמה אחרת, כי הנה כל אלו הנשמות כאשר יוצאות מתוך הקליפות, אינם יוצאות אלא ע"י התפלות של ישראל, שעולות בסוד מ"ן כנודע, או ג"כ ע"י איזה יחוד שמיחד האדם איזה צדיק שיהיה, או ג"כ ע"י איזו מצוה שיעשה האדם. והנה יש נשמות שע"י איזה פגם שיש בתחתונים, או מחמת פגם עצמם שחטאו בראשונה בהיותם בעה"ז, ועי"ז הם יורדות אל הקליפות אז, ואם אז נזדמן יציאת ועליית איזו נשמה מתוך הקליפה להתעבר במלכות ולהתקן כנז"ל, יש יכולת באותה נשמה שבמלכות, לאחוז באותם הנשמות הנפגמות קודם שירדו אל הקליפות, ולהעמידם במקומם, ולהחזירם עמם למעלה בתוך המלכות בסוד

רשב"ג גבורה שבגבורה וכו'. ואל תתמה, אם ר' עקיבא הוא משרש קין כנז"ל שהוא מאימא, ולבושו הוא מאבא, ועד"ז בשאר כל אחד כפי מה שהוא, כי אין בזה קפידא כמו שיתבאר לקמן, וגם כי ביסוד הכל מתערב, ויש ליוסף קורבה עם כל השבטים כלם, להיותו בחינת יסוד. ושאר הרוגי מלכות הם מחמת גבורות דאימא:

והנה לפי שעשרה הרוגי מלכות אלו, הם בחי' גבורות כלם, לכך הוצרכו ליהרג, כי הקליפות נאחזים בגבורה מאד, ובפרט בטפות קרי של יוסף הצדיק, כמו אלו העצומים הגדולים:

ועשרה חסדים דאו"א, הם לבושי הנשמות של עשרה תלמידי הרשב"י ע"ה, שהם, ר"א בנו, ור' אבא, ור' יהודה, ור' יצחק נפחא. ולהיותם בחי' חסדים, לא הוצרכו ליהרג, כי הקליפות אינם נאחזות בהם. ואותם השלשה, שהם ר' יוסי בר יעקב, ור' חזקיה, ור' ייסא, שמתו באדרא רבא, הם היו בחי' שלשה חסדים של אימא, המגולים בתנ"ה דז"א, כי אלו הם העולות למעלה, ומסתלקות להאיר למעלה, ולכך ג"כ נסתלקו אז שלשה חברים אלו, ועלו למעלה. והנה הרשב"י ע"ה הוא היסוד עצמו, שממנו יצאו טפות, ולכך בא הוא לתקנם וללמדם:

ואמנם בגבורות, שהם עשרה הרוגי מלכות, לא מצינו להם רבי מיוחד, והטעם היא, כי כבר נתבאר בפסוק והבוטח בה' חסד יסובבנו, בענין תפילין של ר"ת, אע"פ שגם משם נראה להפך גם כן, עכ"ז הענין הוא, כי החסדים של אבא, אינם תוך היסוד של אבא, לפי שהוא צר, ולכן יצאו לחוץ, ומקיפים את היסוד מבחוץ, ונמצא כי החסדים דאבא ואימא, כלם הם תוך יסוד אחד של אימא. אבל הגבורות הם נפרדות, אלו ביסוד דאבא, ואלו ביסוד דאימא. ולכן אי אפשר לכתוב להם רבי מיוחד ויסוד מיוחד. וראיתי מדברי מורי זלה"ה, שלא אמר לי אלא דרך דחיה, ולא השיב לי כל הצורך, כי אח"כ הקשתי לשאול לו על הנזכר, שא"כ יהיו להם שני מלמדים כנגד ב' יסודות, ודחה אותי, ולא רצה להשיב ואיני יודע הסבה. ודע, כי להיות אלו העשרה חברים מבחי' חסדים של הזיוג העליון שבכלם, שהם ישראל ורחל כנז"ל, לכן נתבארו ונתגלו להם כל סודות התורה, שלא מתוך צער כלל, מה שלא יהיה כך עד דרא דמלכא משיחא, כנזכר בזוהר בכמה מקומות:

זווג ב', שהוא זווג יעקב עם רחל, ונודע כי רחל אין בה דינים כמו בלאה, וגם כי יעקב הוא מן הארת מוחין דאבא בלבד, ולכן אין כאן רק חו"ג של אבא בלבד. והנה רבינו הקדוש שסדר המשניות הוא היסוד עצמו, ותלמידיו בני ישיבתו, הם הטפות שיצאו ממנו, והם, ר' חייא, ור' אושעיא, ובר קפרא, ולוי בר סוסי, ור' חנינא בר חמא. ורב, וכיוצא באלו:

זווג הג', כפי סדר מעלת הזווגים, הוא זה השלישי, והוא זווג יעקב עם לאה אחר חצות לילה, כי אע"פ שהיא לאה ויש בה דינים, הנה היא בחי' אחר חצות, שהם נמתקים, וגם שמתפשטת בכל ארך הז"א כלו, משא"כ בזווג הקודם לזה של יעקב ורחל. ואלו הם עשרה, שהם, חמשה חסדים, וחמשה גבורות מאבא. ולכן בשני זווגים האלו, שהם, השני של יעקב ורחל, והג' של יעקב ולאה דאחר חצות, אין בהם הריגה, לפי שהם מבחי' יעקב, שהוא מצד אבא. ונודע כי בקדרותא דצפרא, אז הם יותר רחמים, לפי שכמעט כבר אז נקרא יום, ואז יש זווג ב' של יעקב ולאה הנז', אשר חוזרים בזווג פעם שנית, כנזכר בפרשת שמות דף י' ע"א, ויוצאים ב' טפות לבד, הא' כוללת חמשה חסדים, השנית כוללת חמשה גבורות, ואלו השתי טפות הם מעולות יותר מכל העשרה, כנזכר שיצאו מזווג שאהר חצות, ואלו הי"ב טפות הם החברים שלי, שהיינו לומדים עם מורי ז"ל, והוא עצמו ז"ל הוא היסוד, שממנו יצאו אלו הי"ב טפות הנז':

ודע, כי הנה קודם חצות, היו יעקב ולאה עד החזה של ישראל, כמו שנבאר בזווג החמשי, ואחר חצי הלילה נתפשטו עד סופו, ולכן רושם הראשון של היסוד הא' של קודם חצות לא נתבטל, לפי שלא חזרו יעקב ולאה אחר חצות בסוד אחר באחור, אבל בהיותם פנים בפנים

והכת השנית, שהם מפנימיות המוחין ג"כ של הדעת, מזווג אחר חצות, אלא שהם מבחי' קודם חצות כנז"ל, הם אלו, הרי"ט צהלון. ה"ר יוסף הכהן. ה"ר יעקב אלטראץ. וה"ר דוד הכהן. וה"ר יצחק קרישפי. וה"ר שמעון אורי. ואחיו ה"ר ישראל אורי ז"ל. וה"ר אברהם ארובץ. וה"ר משה אלשיך ז"ל. וה"ר ישראל הלוי. וה"ר יוסף קנפיליאש. וה"ר יהודה אשכנזי. וה"ר נפתלי אשכנזי. שהיו קרובי מורי זלה"ה. וכבר אמרתי שאיני יודע זה בפירוש אם כל אלו הנזכרים הם מכללם, אבל דרך כללות שמעתי מן מורי ז"ל, על שלשה חברות אלו:

ועוד כת רביעית, שהם הלבושים של חצוניות, והם כנגד כת שנית דפנימיות הנז', והם אלו, ה"ר אברהם הלוי. ה"ר משה משמש. ה"ר יאודה רומאנו. אבל דרך פרטיות לא שמעתי ממורי ז"ל, רק בענין החברים של הכת שלי הראשונה. והנעל"ד היותר אמיתי בענין כת השנית של הפנימיות, הם, הרי"ט צהלון. וה"ר יעקב אלטראץ. וה"ר יצחק קרישפי. וה"ר ישראל הלוי. וה"ר משה אלשיך. וה"ר דוד הכהן. וה"ר יוסף הכהן. וה"ר אברהם ארובץ. וה"ר יוסף קנפיליאש. גם ה"ר אליא אל מרירי אע"פ שלא נכנס עמהם, נ"ל שהיה מכללם. וה"ר שמעון אורי, נ"ל יותר בפירוש שלא היה מכללם:

ובענין כת הזקנים שהיא כנגד הכת שלנו אלא שהיא מן החיצוניות כנז"ל, נ"ל שמורי זלה"ה מהר"ם אלשיך, היה כנגד בחינתי. והנה מורי ז"ל, היה רוצה להכניס עמנו בחברתינו, למהר"ם אלשיך, והר"ם נאגר"ה, ולה"ר יעקב מסעוד, ולה"ר שבתי מיוחס. וא"ל, כי אלו הם מן אותם שתי טפות, שהם של אשמורת הבקר, אלא שהם מבחי' קודם חצות, אלא שהם באשמורת ולכן אפשר להם להתחבר עמנו. גם ענין פרטיות שלנו לא ידעתי מי הם אותם שהם באשמורת הבקר של הזווג דאחר חצות ממש. גם אני מסופק, אם מאלו הארבעה הנזכרים יש בהם שנים שהם מכלל כת שלנו ממש, לפי שלא נכנסו בחברתי רק עשרה, וצריכים להיות שנים עשר. והשנים האחרים הם מקדרותא דצפרא של קודם חצות באחר חצות. והנה ב' ימים קודם שנפטר מורי ז"ל א"ל, כי אפילו אותם החברים שהיו בכת הא' עמדי, היו צריכים להתברר ברור אחר, ויכנסו אחרים תחת קצת מהם. וסוד הענין הוא, ע"ד מה שביארנו בפסוק אם רעב שונאך האכילהו לחם, כי הנה אלו החברים אינם שלימים ר"ל שיש בהם, מי שיש בהם מעוט מן אותה בחי' של הלבוש הנשמה המעולה הנז"ל, שהם מן הטפות שלאחר חצות כנז"ל, ואין כלם שוים בהם, כי יש מהם שרובו טוב ומעוטו רע, ויש מהם שרובו רע ומעוטו טוב, ויש בינוני, וכיוצא בזה יש כמה מדרגות, וא"ל כי אותם שרובם טוב, ישארו כך בודאי, כי אותם האחרים אשר רובם רע ומעוטם טוב, יקחו הרע של הנזכרים, ויתנו להם הטוב שבהם, ואז ישארו אלו כלם טובים, ואלו כלם רעים:

וא"ל מורי ז"ל, כי זהו היה כונתו לקבץ אותם, כי ע"י החברה והאהבה שיש בין החברים, ימשכו זה בזה, וילך הטוב אצל מי שרובו טוב, ויושלם ממנו. וילך מעוט הרע ויצטרף עם מי שרובו רע, ואז אותם כלם שהם מבחי' הרע ילכו, וישארו האחרים שהם שלימים מבחי' הטוב:

וא"ל מורי ז"ל, כי לסבה זו צריך האדם מאד מאד שיתחבר עם אותם הרשעים אשר רובם רע ומעוטם טוב, להחזירם בתשובה, כי ע"י זה יקח הוא הטוב אשר בהם. ובפרט אם פגע באיזה אדם שיש בו חלק הטוב שחסר בו משרש נשמתו עצמו, שיקחנו ויושלם בו. ולכן הזהירני מורי ז"ל במאד מאד, לאהוב את החברים הנזכרים שלי, וללמדם, כי ע"י זה אברור חלק הטוב שלי המעורב בהם, ואקחהו, ואשתלם אני. ואמנם מי שהוא בינוני וממוצע, זה תלוי כפי מעשיו, ואם ירצה יהיה כלו טוב, או להפך:

וא"ל מורי ז"ל, אז ביום הנזכר, כי ה"ר אליא פלקון ז"ל, היה מעשיו ממוצעים, וז"ס מ"ש חז"ל על פסוק וכל צבא השמים עומדים עליו וגו', מי יפתה את אחאב וכו' וארז"ל אחאב שקול היה, ומפני זה לא יכלו להענישו, עד שיטה לצד הרע. ובעוד שקול לא יכלו להענישו.

שירדו מצרימה, ותירץ, כי אחר שאתא בנימין לוות יוסף למצרים, ואשתכח ליוסף כאשר נגלה להם, ואמר אני יוסף אחיכם, אז הדר בנימין עם אחיו לאיץ כנען, ושמש ערסיה, ונולדו לו בנים. וז"ש בנימין הדר לביתיה, ושמש ערסיה וכו', וצ"ע, כי כפ. הנראה מענין יהודה, שהיו עצמותיו מגולגלים בארון מפני החרם שקבל עליו, אם לא אביאנו אליך וחתאתי לאבי כל הימים, משמע דלא אהדר בנימין לארץ כנען. ואם נאמר דאהדר, ומה שהיו עצמותיו מגולגלים, בעבור דקיל"ן דחרם על תנאי מפי עצמו צריך הפרה אפילו שיתקיים, קשה ג"כ, שהרי תכף אחר שעלו אחיו לארץ כנען, והעלו עמהם העגלות, הורידו עמהם ליעקב למצרים, ולא היה שהות לבנימין להוליד אפילו בן אחד, כ"ש עשרה בנים. ואפילו אם יהיו לו עשרה נשים, כי הרי כלם ירדו למצרים נולדים, חוץ מיוכבד שנולדה בין החומות, ומכ"ש שכל השבטים נולדו עמהם תאומה אחת ונשאו אותה, ולא יתכן שבנימין הנקרא צדיק, ישא תשעה נשים אחרות ארורות מבנות כנען, וכמו שהקשה רבי נחמיה לר' יהודה במדרש ועיי"ש. ואם נאמר שנולדו עמו עשרה תאומות, הוא פלא עצום. ועוד שאפילו לזה לא היה זמן שנתעברו ושולדו כלם וירדו למצרים:

אמר שמואל, ונוסף על זה, שמוכרח לומר שכלם מתו קודם שירדו למצרים, וכמו שפרש"י ז"ל לדברי האמור תאומות נולדו עם השבטים, צ"ל שכלם מתו קודם שירדו למצרים, הואיל ולא נמנו בתוך הע' נפש, זולתי סרח בת אשר, או יוכבד כמ"ד, וצ"ע:

שם בספר הזוהר פרשת ויצא דף קס"א ע"א, שורה ה', וז"ל, ויסר ביום ההוא את התישים. ר"א פתח ואמר מי יגור באהלך, אלא יעקב בחין שעתא דמזליה הוה, דשרי ליה לאיניש למבחן שעתיה עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים כמא דעביד שפיר, ואי לאו לא יושיט רגלוי, עד דיסלק לגבי כו', צ"ע שכל הדף ההוא אין לו הבנה במ"ש, אם דשרי ליה לאיניש למבחן מזליה עד לא יתוב לארעיה, ואי מזליה קאים וכו', ואם במ"ש וכד בעא קב"ה יעקב לנטלא אגריה, לא אשכח עשרה מכל זיניא עד אמר ר' אלעזר וכו'. וצ"ע:

שם בספר הזוהר בפרשת משפטים דף קט"ו ע"ב שורה כ"ז, וז"ל, ודאי שבועה לא חלה, אלא על דבר שיש בו ממש, נדר חל אפילו על דבר שאין בו ממש, והא אוקמוה מתני'. וקשה דבמסכת נדרים, ובמסכת שבועות תנן איפכא, חומר בשבועה שחלה על דבר שאין בו ממש כדבר שיש בו ממש, משא"כ בנדרים. וכ"כ הרמב"ם ז"ל בהלכות נדרים פ"ג. ואם נרצה להחליף דברי הזוהר ונגיה כדברי המשנה כנזכר אי אפשר, כי הרי מדבריו נשמע שבא להזכיר חומר הנדר יותר מהשבועה, כי כך כתב ולא עוד אלא יתיר אמרו נדרים ע"ג שבועות עולים, וכל הנשבע כאלו נשבע במלך עצמו, וכל הנודר כאלו נודר בחיי המלך, והנה כל זה חומרא בנדרים היא. גם לקמן ביארו בפירוש באמרם ובודאי עלמא דאתי בינה, וחלין על דבר שאין בו ממש. אמר שמואל, אולי נוכל להגיה בזוהר, לומר חומר בנדרים שחלים על דבר מצוה כרשות, משא"כ בשבועה:

שם בספר הזוהר בפרשת תצוה דף ק"ף ע"ב שורה ב', וז"ל, וע"ד בתהלה לדוד, בכלהו כתיב ו' בכל את ואת, בר מאלין תרין דלא כתיב ו', דהא ו' שמא דקב"ה. ולמעלה מזה ביאר אותם ואמר, ואילין ר' וק' וסמכין לו בסמיכו אתוון דשקר, אבל אינון אשתמודען לגביהו יתיר, וע"ד בתהלה לדוד וכו'. קשה, כי כפי זה יש טעות בספרי תהלים שלנו, בפסוק רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם וצ"ל את שועתם בלא ו', כפי דברי הזוהר. ופסוק של חנון ורחום ה' ארך אפים וגדל חסד, הרי כתוב ורחום בו' וגדל בו'. ואולי ע"ד הנזכר בפרשת פינתס בר"מ דף רנ"ד ע"א, על פסוק ויהי ביום כלות משה, כלת כתיב, ושם עצמו הקשו שהרי כלות כתיב בוא"ו, ותירצו דהכי כתיב חסר בתורה למעלה בשמים, ולא בתורה שנתנה לנו דנעו מעגלותיה. ואולי גם זה שאמר בקרא דרצון יראיו יעשה דלא כתיב ו', הוי בתהלים שלמעלה בשמים. אמר שמואל, ק"ל בדברי מורי ז"ל, פסוק של חנון ורחום מאן דכר שמיא, וצ"ע:

